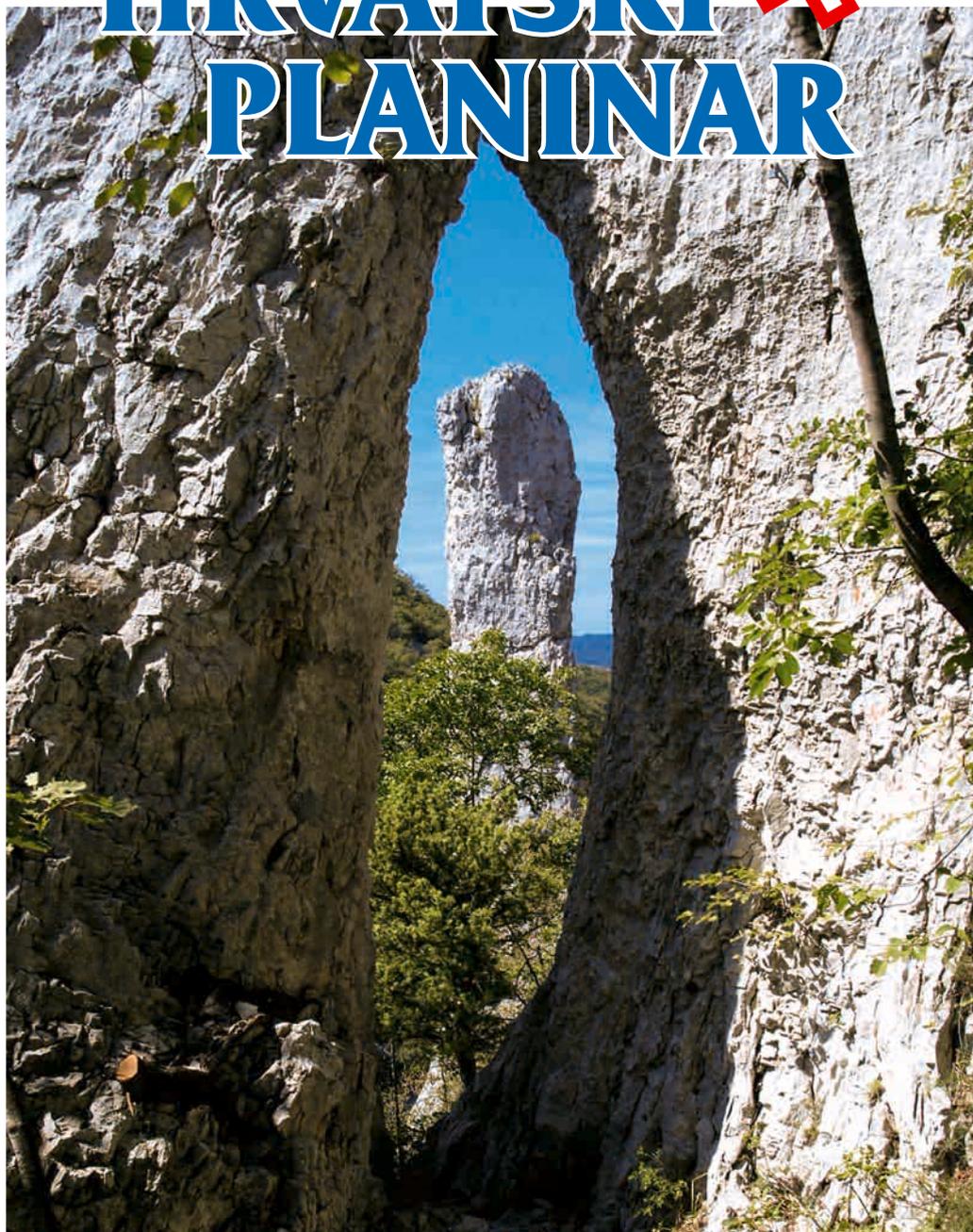

HRVATSKI PLANINAR

GODIŠTE 97

ČASOPIS
HRVATSKOG
PLANINARSKOG
SAVEZA

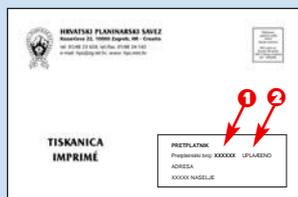

MJESEC
2005
5

»HRVATSKI PLANINAR« - ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA
»CROATIAN MOUNTAINEER« - JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION

ČASOPIS »HRVATSKI PLANINAR« izlazi u 11 brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj). Prvi broj izašao je 1. lipnja 1898. Časopis nije izlazio od 1919. do 1921. i od 1945. do 1948., a od 1949. do 1991. izlazio je pod imenom »Naše planine«.

PRETPLATA za 2004. godinu iznosi **120 kuna** (za inozemstvo 32 eura). Pretplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskog planinarskog saveza **2360000-1101495742**, pri čemu na uplatnici, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan **Vaš pretplatnički broj**. Pretplata za inozemstvo (32 eura) uplaćuje se na račun **SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236**, također uz poziv na pretplatnički broj.

VAŠ PRETPLATNIČKI BROJ (1)

otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate, uz adresu ćete moći vidjeti naznaku o obavljenoj uplati. Tako možete provjeriti je li Vaša uplata za tekuću godinu uredno primljena i evidentirana pri Hrvatskom planinarskom savezu (2).

NOVI PRETPLATNICI, odnosno zainteresirani za pretplatu, trebaju se pismom, telefonom, faxom ili e-mailom javiti Hrvatskom planinarskom savezu. Za nekoliko dana poštom će primiti uplatnicu i brojeve koji su izašli od početka godine, a zatim će svaki mjesec na svoju adresu redovno primiti svoj primjerak časopisa.

CIJENA POJEDINAČNOG PRIMJERKA je 15 kuna.

SURADNJA: Prilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Krajnji rok za primitak priloga je 10. dan prethodnoga mjeseca (30 dana prije izlaska broja). **Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova**, posebno dužih priloga. Svi se primljeni materijali na zahtjev vraćaju autorima. **Prednost imaju** prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili disketi, ali ne unutar Wordovih dokumenata). Podrobnije upute možete potražiti na web-stranici HPS ili izravno kod urednika.

IZDAVAČ

HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ
KOZARČEVA 22, 10000 ZAGREB
E-MAIL: hps@inet.hr
<http://hps.inet.hr>
TEL./FAX 01/48-24-142
TEL. 01/48-23-624

UREDNIŠTVO

hrvatski.planinar@vip.hr
<http://hps.inet.hr/hp>

UREDNIK

ALAN ČAPLAR
PALMOTIČEVA 27, 10000 ZAGREB
E-MAIL: caplar@vip.hr
TEL: 091/51-41-740
TEL./FAX: 01/48-17-314

UREDNIČKI ODBOR

DAMIR BAJŠ
DARKO BERLJAK
VLADO BOŽIĆ
FARUK ISLAMOVIĆ
GORAN GABRIĆ
ŽELJKA KASAPOVIĆ
ZDENKO KRISTIJAN
BRANKO MEŠTRIĆ
PROF. KRUNOSLAV MILAS
PROF. DR. ŽELJKO POLJAK
ROBERT SMOLEC

TISAK

»EKOLOŠKI GLASNIK« D.O.O.
DONJA LOMNICA
ISSN 0354-0650

SADRŽAJ

HRVATSKI
PLANINARGodište **97**
VolumeBroj **5**
Number

Svibanj – May 2005

162 PRVI IZLET HPD-a

168 HORVATOVE STUBE

180 FOTO-NATJEČAJ HP

182 SVETO BRDO

TEMA BROJA: POČECI PLANINARSTVA

130 GODINA OD PRVE »LAZNIJE«	162
ŽELJKO POLJAK	
POČECI PLANINARSTVA U GORSKOM KOTARU	165
KREŠIMIR OŽANIĆ	
HORVATOVIH 500 STUBA	
– KRAŠKI FENOMEN NA MEDVEDNICI	168
BRANKO BALAŠKO	
PODZEMLJE HRVATSKOGA ZAGORJA	172
VLADO BOŽIĆ	
NA NAJVIŠEM VRHU ALBANIJE I MAKEDONIJE	176
ŽELJKO POLJAK	
FOTO-NATJEČAJ »HRVATSKOG PLANINARA«	180
PUTOVI KOJI SE SPAJAJU NA SVETOM BRDU	182
DAVOR TOMIČIĆ	
KLAK!	184
»PURGER«	
NOVE TEHNOLOGIJE I PLANINARSTVO	186
PISMA ČITATELJA	189
IN MEMORIAM: IVAN PAVAO II.	191
ZAŠTITA PRIRODE	192
PLANINARSKÉ KUĆE I PUTOVI	193
VIJESTI	196
KALENDAR ACKIJA	200

SLIKA NA NASLOVNICI:

VRANJSKA ILI VELA DRAGA NA UČKI, FOTO: MARTIN HENC

POVIJEST PLANINARSTVA

130 GODINA OD PRVE »LAZNJE«

prof. dr. ŽELJKO POLJAK, Zagreb

Čovjek je dugo zazirao od planina. U planini vrebaju vuk i hajduk, u planinskom bespuću lako se zaluta, u visokoj planini prijete snijeg i led. Kad bi se sredinom 19. stoljeća neki Zagrepčanin odvažio popeti se na Sljeme iznad Zagreba, sugrađani su još dugo prstom pokazivali na tog avanturista: »Vidiš, taj je bio na Sljemenu!« Danas na tisuće Zagrepčana nedjeljom hrli na Sljeme i nitko se ni ne osvrće na planinarski odjevena čovjeka, a još je prije stotinjak godina izazivao veliko čuđenje.

Godine 1874., istodobno kada je osnovano Zagrebačko sveučilište, Zbor liječnika Hrvatske, Hrvatski pjevački savez i razna druga kulturna društva, sastao se tucet intelektualaca – uglavnom akademika i sveučilišnih profesora – i osnovao Hrvatsko planinsko društvo (HPD). Time su Hrvati postali deveti narod na svijetu koji je prihvatio ovu tekovinu zapadne civilizacije. Hrvatsko planinsko društvo krasila je u to doba jedna osobitost: njegova glavna svrha nije bila osvajanje vrhova, nego upoznavanje gorovitih dijelova Hrvatske koji su u to doba krili brojne nepoznanice. O znanstvenim ambicijama HPD-a svjedoči već sam podatak da su dvije glavne osobe u tom događaju bile akademik Josip Schlosser (1808-1882) i Gjurio Pilar (1846-1893). Schlosser je poznat kao osnivač hrvatske botanike i kao čovjek koji je dva desetljeća prije toga, zajedno s hrvatskim preporoditeljem Ljudevitom Vukotinovićem (1813-1893), izveo pustolovno 14-dnevno istraživačko putovanje po južnim hrvatskim planinama, za tadašnje doba pravu planinarsku pustolovinu. Gjurio Pilar, prvi profesor geologije na Zagrebačkom sveučilištu, bio je organizator osnivačkog sastanka HPD-a i motorna snaga društva u prvim godinama.

Gjurio Pilar, organizator osnivačkog sastanka HPD-a

PRVA HRVATSKA PLANINARSKA »LAZNJA«

Naši prvi hapedeashi planine su proučavali uglavnom individualno, svaki s gledišta struke kojoj je pripadao, no u programu HPD-a bili su zacrtni i društveni izleti. Prvi takav izlet organiziran je prije točno 130 godina, a cilj mu je bio Samoborsko gorje. Bio je to prvi organizirani društveni planinarski izlet u Hrvatskoj.

Za razliku od našeg doba, takav posjet bio je tada prilično složen pothvat. O njemu su kao o važnom događaju izvještavale tadašnje novine, tako da danas znamo svaku pojedinost s toga dvodnevno putovanja. Najbolje je da prepustimo riječ samom Gjurio Pilaru, premda nam se njegov

jezik danas čini pomalo arhaičnim, jer umjesto »laznja« danas svi govorimo »uspon«. Dakle, eto nekoliko izvadaka iz Pilarova putopisa objavljenog 19. svibnja 1875. u dnevniku »Obzor«:

»Prva laznja društva bje opredjeljena na 17. svibnja na Duhovski ponedjeljak, a predmet laznje bio je Oštrc i Plješivica, dva briega rastavljena liepom dolinicom, u kojoj leže Rude blizu Samobora (Zagreb je u to doba bio velik otprilike kao današnji Samobor). Isprva se je bilo prijavilo 25 članova za tu laznju, no malo po malo se je broj učesnika smanjio uslied raznih zapreka, te se napokon od onih, koji su stalno obećali, samo 12 njih na kolodvoru nadje... Večernjim vlakom krenu družba željeznicom do Podsuseda, gdje ih dočeka srdačnim pozdravom ljekarnik Švarc, povjerenik društva za Samobor. Na desnoj obali Save, kuda se prevezoše splavi (tada još nije bilo mosta) bijahu u pripravi troja kola, te veselo, pače pjevajući, prispješe planinci u Samobor.«

Slijedi opis kako su se porazmjestili na spavanje, a zatim sam uspon:

»Oko 7 sati bijaše društvo u Rudah, oko 8 i pol na Oštrc 2298 stopa nad morem. Premda je to napram alpskom velegorju neznatna visina, to se ipak ovaj brieg, kako mu i ime kaže, odlikuje svojom strminom, oštrinom, te spada među teže pristupne briegove naše domovine... Nastaviv ovaj

put plješivičkom cestom, krenu društvo na sam vrh Plješivice 2470 stopa visoku, kamo iza pospješnog penjanja oko 2 sata popodne prispije... Povratak u Samobor pješke bijaše ugodan i lastan, a dobra večera u čitaonici priređena, završi zaista ugodan, premda trudan dan... Pjevalo se i veselilo do devete ure, našto se društvo iza srčana oprosta od prisutnih Samoboraca razide na počinak. Sutradan povratak jutarnjim vlakom.«

Na prvom službenom izletu nije se samo pilo i pjevalo, nego i istraživalo. Pedantni je Pilar usput, uz pomoć instrumenata što ih je sa sobom ponio, izradio tablicu s vrijednostima temperature, tlaka i nadmorske visine na važnijim visinskim točkama. Tablica se i danas čuva u zagrebačkom

Oštrc, cilj prvoga organiziranog izleta prije 130 godina

Proslava 130. obljetnice hrvatskog planinarstva

Vrh Oštrca (752 m)

Hrvatski planinarski savez i HPD Japetić iz Samobora pozivaju Vas na

POHOD TRAGOM PRVOG IZLETA HPD-a

Rude - Veliki dol - Oštrc - Plešivica

U nedjelju, 15. svibnja 2005. godine
Početak pohoda je od 8 do 10 sati u Rudama

info

Informacije o pohodu:
Hrvatski planinarski savez
tel. 01/48-23-624
tel./faks 01/48-24-142
e-mail: hps@inet.hr
web: hps.inet.hr

Pokrovitelj pohoda: Poglavarstvo grada Samobora

Proslava 130. obljetnice hrvatskog planinarstva održava se pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Republike Stjepana Mešića

Foto: Hrvatski planinarski savez / Zoran Čičević, Miroslav

Prirodoslovnom muzeju kao dokument o smislenoj »laznji« prethodnika današnjeg planinarstva.

Tako je bilo nekoć davno, a kako je danas? Danas u Hrvatskoj ima više od dvadeset tisuća planinara, iz Zagreba se može na Oštrc i Plešivicu

Vrh Plešivice (780 m), drugi po visini u Samoborskom gorju

izletom od pola dana, a usponi vode dobro markiranim stazama s raznih strana. Na vrhu Plešivice stoji željezna piramida koja služi kao vidikovac, a oko Oštrca su tri planinarske kuće: Šoićeva kuća, Veliki dol i treća pod samim vrhom Oštrca. Danas samo u Samoboru ima više planinara nego ih je prije 130 godina bilo u cijeloj Hrvatskoj, a u Samoborskom muzeju nalazi se i jezgra hrvatskog planinarskog muzeja u kojem se čuvaju originalni zapisnik HPD-ove osnivačke skupštine i drugi povijesni dokumenti. Planinarsko društvo »Japetić« u Samoboru osmislilo je 1975. godine, prilikom stogodišnjice prvog uspona, jubilarni pohod pod naslovom »Tragom prvog izleta HPD-a«. Bio je to »pun pogodak« jer je tragom nekadašnje »prve lazne« taj dan prošlo oko pet tisuća planinara iz svih krajeva bivše države. Hrvatski planinarski savez je zajedno sa Samoborcima na isti način proslavio 110., 120. i 125. godišnjicu, a ove godine 15. svibnja proslavlja 130. godišnjicu prvog izleta.

POVIJEST PLANINARSTVA

POČECI PLANINARSTVA U GORSKOM KOTARU

KREŠIMIR OŽANIĆ, Samobor

Sa sjetom se prisjećam odlazaka u Gorski kotar s ocem Goraninom rodbini u Delnice i Brod na Kupu. U to doba zime su bile surove, duge i oštre, s puno snijega, a ljeta kratka i pro hladna, s malo sunčanih dana. Danas je drukčije jer čovjek mijenja sve, pa i klimu i okoliš u kojem živi.

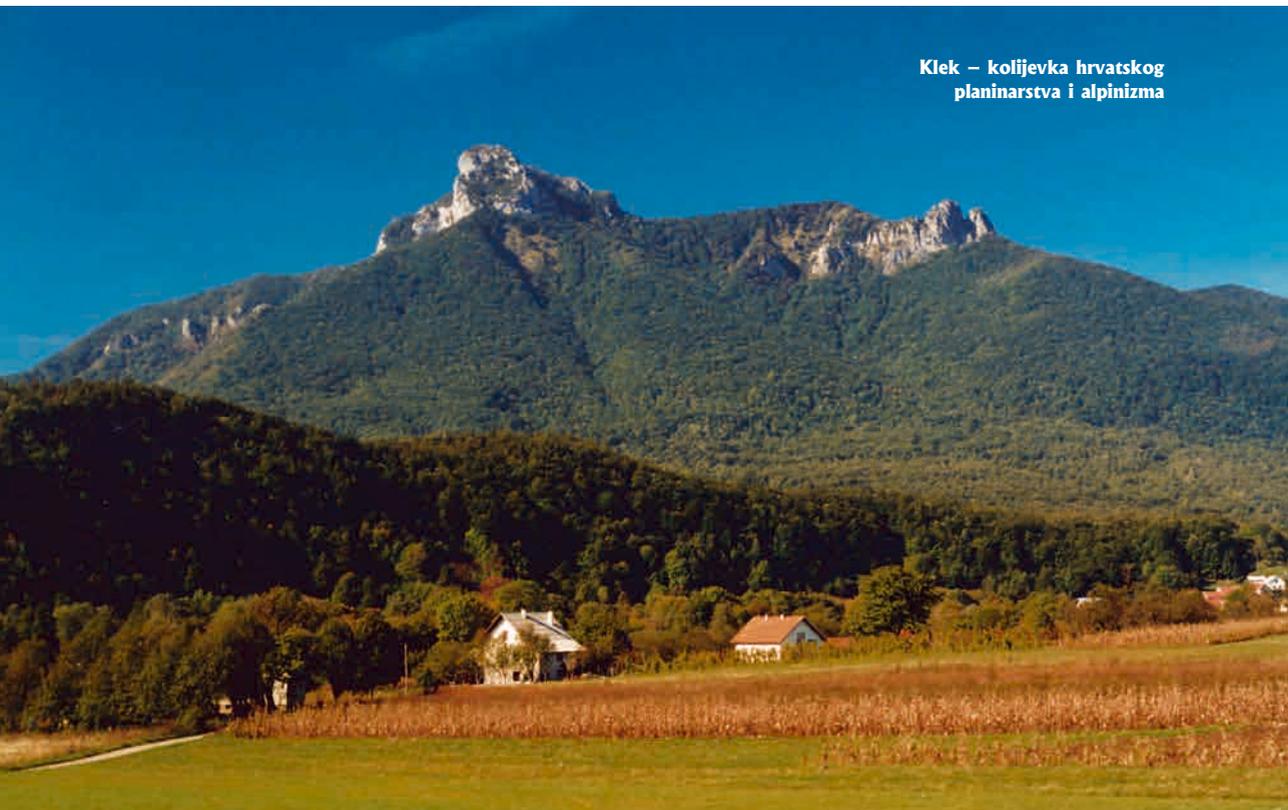
U ovoj godini, kada se obilježava 130 godina hrvatskog planinarstva, valja se prisjetiti ne samo pionirskih dana organiziranog hrvatskog planinarstva, nego i prirodoslovaca i znanstvenika koji su upravo u Gorskom kotaru, privučeni svojim

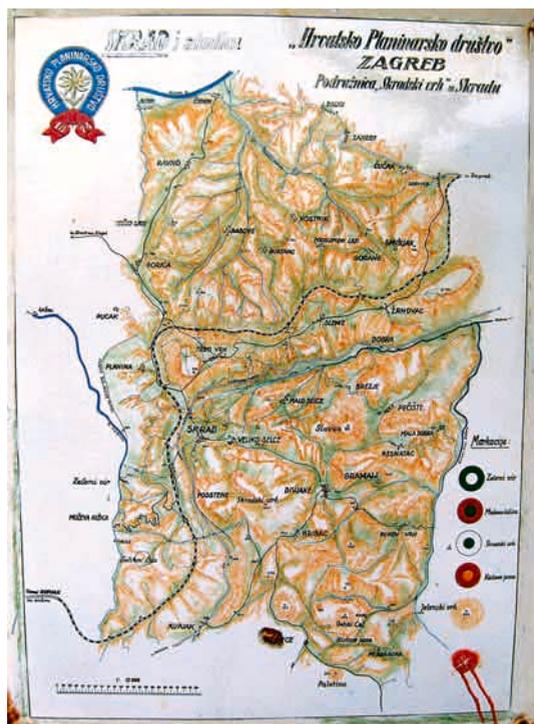
znanstvenim motivom, bili pioniri i preteče organiziranom planinarstvu u nas.

Gorski kotar je za planinarstvo idealan jer ispunjava sve uvjete za slobodno kretanje u prirodi i pruža obilje mogućnosti, kao ni jedan drugi kraj u Lijepoj Našoj. Sama je priroda dobro sačuvana, što planinama Gorskog kotara daje izuzetnu vrijednost.

Počeci planinarstva javili su se u Gorskom kotaru razmjerno rano. Isprva su ovamo dolazili uglavnom prirodoslovci i znanstvenici. Francuz

**Klek – kolijevka hrvatskog
planinarstva i alpinizma**

**Karta Skrada i okolice postavljena 1934.;
danas stoji na željezničkoj stanici u Skradu**

Baltazar Hacquet spomenuo je 1782. značajnije biljke ubrane na Kleku, peštanski botaničar Joseph Sadler uspeo se 1825. na Risnjak, a 1842. Ognjoslav Ostrožinski objavio je na njemačkom jeziku prvi planinarski opis Kleka (Der Pilger br. 11 – 13, Karlovac, 1842. god.). Godine 1870. botaničar amater Thomas Pichler uspeo se na Risnjak, a botaničar iz Pešte Vincze Borbas na Snježnik.

Naravno, i naši su ljudi od polovice 19. stoljeća sve češće i više boravili u planinama Gorskog kotara, vodeći se prvenstveno znanstvenim interesom. Tako se npr. akademik Josip Torbar, a poslije i predsjednik Akademije te predsjednik Hrvatskog planinarskog društva, 1864. popeo na Klek. O svom usponu objavio je putopis u zagrebačkom »Književniku« 1865., a 1879. popeo se i na Risnjak. Godine 1852. liječnik i botaničar Josip Schlosser popeo se zajedno s Ljudevitom Vukotinićem na Klek, te samim botaničkim otkrićima, u skladu s ondašnjim običajima, dobio plemićki naslov Klekovski, da bi poslije obojica bili među osnivačima i vodećim ljudima u HPD-u.

Godine 1873. otvorena je željeznička pruga od Karlovca do Rijeke, što je omogućilo lakši prilaz planinama Gorskog kotara. To je iskoristio austrijski planinski istraživač prof. dr. Johannes Frischauf proputovavši Gorskim kotarom i nakon toga objavivši svoj putopis u knjizi »Gebirgsführer« (Graz, 1874.). Ta je knjiga prvi planinarski vodič kojim je bio obuhvaćen i Gorski kotar.

Bili su to počeci, ali pravo je organizirano planinarstvo do 1914. dolazilo iz Rijeke i Zagreba. Poznato je da je u Rijeci 1885. osnovan kozmopolitski Club alpino fiumano (CAF), koji je organizirao i brojne izlete u Gorski kotar, a u društvenom časopisu »Liburnia« objavljivao putopise o njima. U Rijeci je djelovalo još nekoliko društava. U Sušaku je 1888. osnovano Primorsko planinarsko društvo koje je brojalo 140 članova (to se društvo 1903. pretvara u »Primorski sokol«). Godine 1923. počinje obnova društva pod nazivom podružnica HPD »Velebit«. Podružnica je imala izletničku, šumsku, fotografsku, juniorsku, skijašku, speleološku i građevinsku sekciju.

Naravno, HPD iz Zagreba organizirao je mnogo izleta i obilježavao staze, što je vidljivo po putopisnim člancima objavljenim u »Hrvatskom planinaru« i ostaloj planinarskoj literaturi.

HPD sa svojim podružnicama potpuno dominira u Gorskom kotaru između dva svjetska rata, s time da je prva podružnica osnovana u Delnicama, a nakon toga se podružnice osnivaju i u drugim mjestima. Godine 1898. osnovana je podružnica u Delnicama koja je brojala 11 članova, da bi nakon nekog vremena društvo zamrlo. Podružnica je pod imenom »Risnjak« ponovno osnovana 1921., a 1929. brojala je 70 članova. Poslije drugoga svjetskog rata osnovano je PD »Delnice«, koje je opet zamrlo 1963., da bi 1965. bilo osnovano PD »Petehovac«.

Podružnice su osnovane i u drugim mjestima, i to redom:

- »Lovnik« u Vrbovskom 1898. godine (17 članova)
- »Viševica« u Fužinama 1920.
- »Bitoraj« u Mrkoplju 1920.
- »Klek« u Ogulinu 1921.
- »Runolist« u Lokvama 1922.

- »Snježnik« u Krasici (30-ak članova) 1923.
- »Tuhobić« u Hreljinu 1924.
- »Rudač« u Moravicama 1927. (prestala s radom 1931. godine)
- »Skradski vrh« u Skradu 1928. (53 člana)
- »Rujnik« u Novom Vinodolskom 1929.
- »Jelenc« u Gerovu 1930.
- »Bjelolasica« u Ravnoj Gori 1933.
- »Hajdova hiža« u Brodu na Kupi 1933. (prestala s radom već nakon tri godine)
- »Rudnik« u Čabru, 1934. (47 članova)
- »Zagradski vrh« u Bribiru 1939.

Poslije drugoga svjetskog rata planinarska je organizacija decentralizirana te se umjesto podružnica zagrebačke središnjice osnivaju samostalna planinarska društva udružena u Planinarski savez Hrvatske.

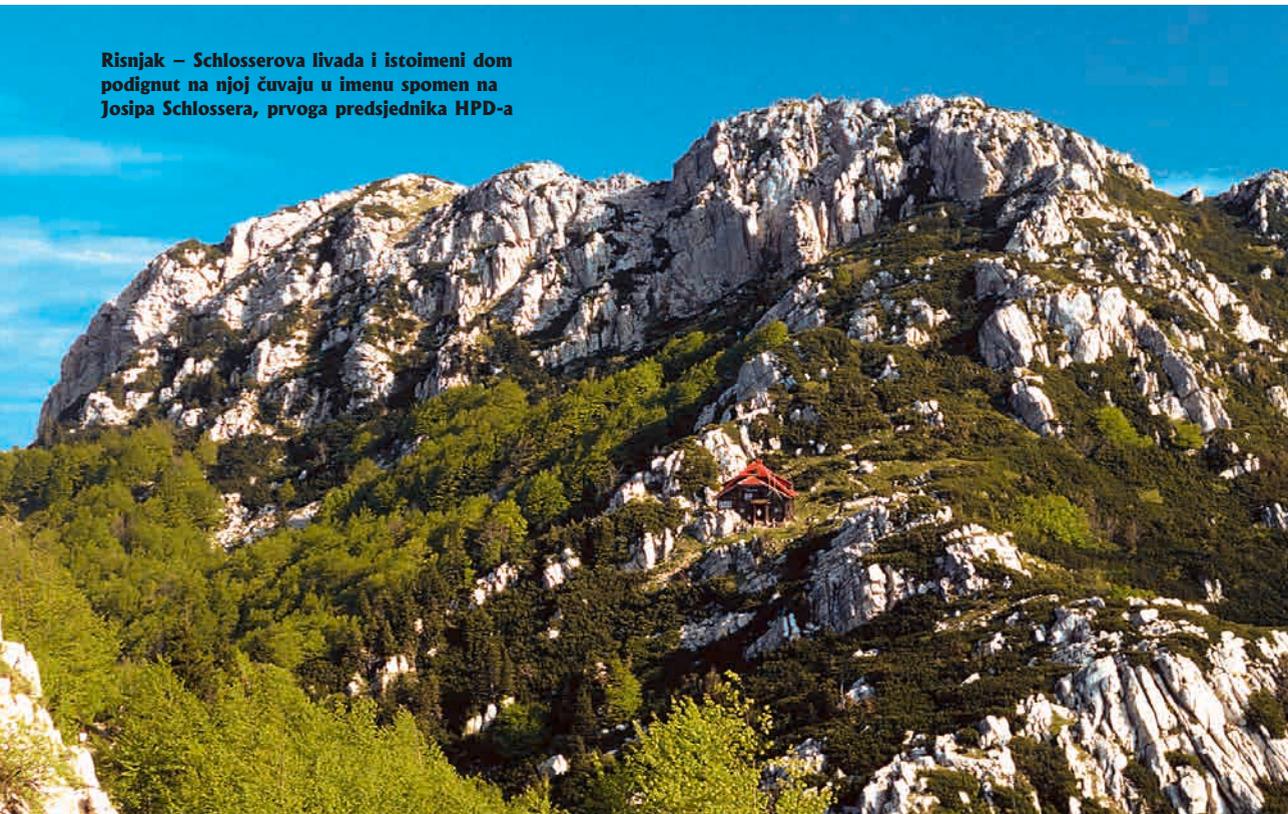
Podružnice HPD-a su u sklopu svoga rada i djelovanja pristupile i izgradnji planinarskih kuća. Podružnica »Runolist« iz Lokava otvorila je 1929. planinarsku kuću u Gornjem Jelenju koja je služila kao polazišna točka za uspon na Risnjak i Snjež-

nik. Godine 1926. »Velebit« iz Rijeke podigao je dom na Hahličima, pod Obručem, a 1936. počeo je graditi dom na Platku. HPD je 1928. među kukovima Bijelih stijena izgradilo planinarsko sklonište i nazvalo ga Hirčevom kućom, po poznatom botaničaru i planinaru Dragutinu Hircu. U Mrzlim Vodicama je ondašnje Ministarstvo trgovine 1926. odobrilo upotrebu zgrade stočarske stanice da bi 1929. HPD u njoj uredio planinarsko sklonište. U Smrekovcu je 1921. HPD unajmio prijašnju lugarnicu vlastelinstva Thurn-Taxis na visini od 1350 metara i u njoj uredilo sklonište sa 6 ležajeva. Godine 1931. HPD je započelo gradnju doma ispod vrha Risnjaka, na visini od 1420 metara i završilo ga 1932. godine. Dom je dobio ime po dr. Josipu Schlosseru Klekovskom.

Prvo sklonište na Kleku uredili su 1925. članovi zagrebačke podružnice »Sljeme« u špilji pored staze koja vodi na vrh.

To su bili pionirski počeci planinarstva u Gorskom kotaru. Oni su ostvareni prvenstveno zahvaljujući znanstvenom i botaničarskom radu koji je omogućio da se otkriju prirodne ljepote Gorskoga kotara.

Risnjak – Schlosserova livada i istoimeni dom podignut na njoj čuvaju u imenu spomen na Josipa Schlossera, prvoga predsjednika HPD-a

MEDVEDNICA

HORVATOVIH 500 STUBA – KRAŠKI FENOMEN NA MEDVEDNICI

BRANKO BALAŠKO, Stubičke Toplice

Horvatove stube nalaze se u kraškom kompleksu stijena i špilja, s potokom i vrlo bujnom vegetacijom, podno Hunjke, hotela »Janica« i Rauchove lugarnice, na sjevernoj padini Medvednice. To je područje osobito zanimljivo zbog raznolikih kraških oblika u vapnenačkom terenu. Osim špilja i jama, tu ima voda ponornica, stijena, ponikva i škrapa pa si posjetitelj može dočarati raznolikost i zanimljivost kraške prirode. Ima i prekrasnih stabala raznih vrsta, a prevladava tisa, koja nije toliko zastupljena na ostalim dijelovima Medvednice.

Upravo je ovdje, u malom kraškom carstvu, novinar, publicist, fotograf i planinar Vladimir Horvat od 1946. do 1953. izgradio 500 kamenih stuba, koje danas po njemu nose ime Horvatove stube. U vrijeme gradnje bio je to nepristupačan dio Medvednice, no sada je to tek pola sata ugodne šetnje od Hunjke. Prvo sklonište na Hunjki (853

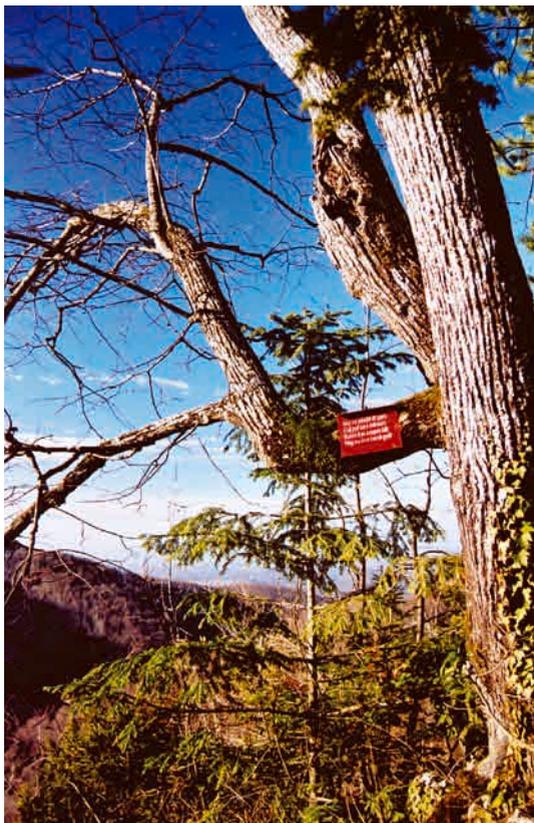
m) uređeno je 1927., a izgorjelo je 1940. pa je u blizini izgrađeno novo. Godine 1965. obnovilo ga je PD »Zanatlija« iz Zagreba, da bi ga 2000. zamijenilo novom kućom na istome mjestu. Danas je to vrlo popularno odredište mnogih planinara s obiju strana Medvednice.

S livade Hunjke, uz hotel »Janica«, pristupna staza do Horvatovih stuba spušta se kroz bukovu šumu pa ponovno preko livada s prekrasnim vidicima na zagorsku stranu. Markacija prelazi preko Erberovog puta i kraj zanimljivoga razgranatog stabla tise ponovno preko livade ulazi u šumu visokih borova, kojom se za nekoliko minuta silazi do početka Horvatovih stuba. Desetak metara niže odvaja se staza do Patuljkove špiljice, a iza 50. stube je Vidikovac s prekrasnim pogledom. Oko sredine stuba skreće se desno do kamena zvanog »Moj naklon«, a odmah iza sljedećeg zavoja je Tisin ponor, dubok oko 15 m. Dvadesetak stuba niže još je jedan ponor, a ispod 400. stube put prolazi kroz dio špiljice Medvednice. Špiljica je duga oko 25 m, ali je prolazna tek nekoliko metara. Visinska razlika između prve i posljednje stube je 117 metara, a njihova vodoravna udaljenost je oko 300 metara.

Uza stube se nalazi i ona znamenita tabla s toliko puta citiranim Horvatovim stihovima:

NAJ SE PLAŠIT ITI GORI,
KOJI PUT SE I ODMORI.
BOLŠE TI JE ZNOJEN BITI,
NEG VU ČRNI ZEMLI GNITI.

Detalj s Horvatovih stuba

foto: Željka Lisak

Pri silasku, na izlazu iz špilje, dolazi se na umjetnu terasu iznad koje su spomen-ploče Vladimiru Horvatu i Tomislavu Jutroviću. Stube se odavde spuštaju kroz borovu šumu do obala potoka Bistrog Jarka, gdje je izletište Srnec, s klupama i nadstrešnicom.

Evo i nekoliko riječi o Vladimiru Horvatu, graditelju stuba. Rođen je u Krašiću 22. kolovoza 1891., a umro u Zagrebu 27. rujna 1962. Bio je član HPD-a od 1922. Istraživao je špilje na Kleku, uređivao Vrlovku, a posebna mu je ljubav bila Medvednica. U svojim planinarskim dnevnicima zabilježio je 1375 uspona na tu planinu. Godine 1946. započeo je sa svojim suradnicima graditi prilazni put u obliku kamenih stuba te u njihovom podnožju uredio izletište. Poslije njegove smrti Stube je uređivao Tomislav Jutrović, rođen 1939. godine. Jutrović se brinuo o stubama četrdesetak godina, sve do svoje iznenadne smrti 2001. godine.

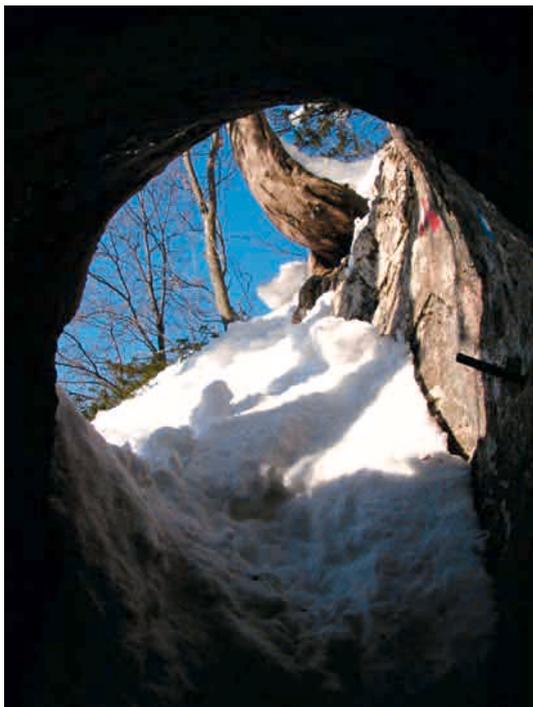
Horvatove su stube bez sumnje najljepši izletnički objekt na Medvednici izrađen ljudskom rukom. Na njima sam prvi put bio davne 1960. godine još kao dijete i to na svom proputovanju iz Pile, gdje sam živio, prema proštenjarskoj crkvi sv. Jakoba na Sljemeni. Kao zanimljivost, u današnje vrijeme specijalizirane planinarske opreme, spominjem da sam tada na Medvednicu išao bos. Cipele je trebalo čuvati za školu, a ne trošiti ih na pentranje po oštrom kamenju. U ono doba kamenje oko stuba nije bilo obraslo drvećem i drugim raslinjem kao sada, tako da su to bile gole i stršeće stijene.

Od tada svake godine barem jednom pohodim Horvatove stube, uvijek istom stazom br. 39, iz Pile. Prolazeći stazom iznad kamenoloma Jelenje vode promatram kako se ta rana u planini svake godine širi, raste i poput nemani proždire šumsko zelenilo. Gotovo poput vršnjaka, stalno se susrećemo, ali nikad se nismo prihvatili, a pogotovo ne prijateljili. Sjednem tada u hlad Srneca, upi-

Horvatove stube

foto: Zlatko Trojan

Pogled iz špilje Medvednice, na Horvatovim stubama
foto: Branko Balaško

jam žubor voda, projurim okolnim stazama, pa krenem natrag preko livada do skloništa kod križa i dalje do kuće. Posljednjih petnaestak godina obavezno sam prvog tjedna u godini na Horvatovim stubama, a obično odmah prvoga dana nove godine. Stanem na svoj oltar Vidikovac, pogledam prema vrhu planine, pa dolje u kotlinu do tornja crkve sv. Tri Kralja u Kraljevom Vrhu, potražim kuće svojega sela, pa onda još dalje vrhove slovenskih Alpa, koje sam tu prvi put osjetio, kad još pojma nisam imao što su Alpe. Kada dođem, stanem i sanjam otvorenih očiju i slušam tišinu koja grmi u meni. Stojim tek djelić vremena koje je tu vječnost, tek zrnice pijeska u kamenu od kojeg je sagrađena ova planina. A onda se spustim ponovno do Srneca, potražim srne koje su česti posjetitelji i niz korito potoka krenem Štrekom put križa i dalje do Pile.

RIJEČ-DVIJE O OBNOVI HORVATOVIH STUBA

Nedavno je u »Hrvatskom planinaru« objavljen poziv Javne ustanove Park prirode Medvednica da se pristupi uređenju Horvatovih stuba, sa

željom da obnova bude što učinkovitija i da se pokušaju izbjeći zamke koje su prisutne pri svakom zadiranju u okoliš. Park prirode Medvednica osnovan je 16. lipnja 1981. godine i proteže se na području Grada Zagreba, Zagrebačke i Krapinsko-zagorske županije. Parkom prirode Medvednica upravlja istoimena javna ustanova, koju je osnovala Vlada Republike Hrvatske 8. rujna 1998.

Inicijativa uprave Parka zaslužuje svaku pohvalu. Uprava Parka je uporište za akciju pronašla vjerojatno u svojim odrednicama kojima se štite biljni i životinjski svijet, staništa, ekosustavi, geološki i geomorfološki oblici, voda, tlo, krajobrazne i kulturne vrijednosti te druge znamenitosti. No, ne mogu propustiti primijetiti da je još prošle godine ta ista ustanova samo utvrdila da je na području koje sad namjerava obnoviti, bezobzirno i divljački napadnuta ljepota okoliša. Ispod Srneca je izrovan potok i one predivne kamene kaskade netragom su nestale radi kaptiranja izvora za lokalni vodovod. Pritom je još i bezobzirno ostavljeno smeće. Nije mi poznato da je izvođač kažnjen i sve se svelo samo na dobro poznato hrvatsko pravilo: napravi što hoćeš i kako hoćeš jer sustavi države ionako ne funkcioniraju. Čak ni općina Stubičke Toplice, koja se hvali da su Horvatove stube na njezinu području, nije poduzela ništa u vezi zaštite.

Treba li obnoviti Horvatove stube? Dakako da treba, ali to ne smije biti trenutna akcija, već stalan proces. Svaki dolazak na to područje trebao bi biti jedan kamenčić u njegovoj obnovi. Samo stalna briga i pažnja ponovno će dati život ovome mjestu. Govorim to zbog toga jer sam svjedok učestalih obnova zagorskih kapelica i crkvice. Gotovo sve one koje su imale dušu, u kojima se osjećala toplina duše, u kojima se čovjek osjećao kao istinsko božansko dijete, postale su »obnovama« hladne i bezlične građevine obučene u mramor. Ne želim da takvim postane i moj hram poslije ove, a niti bilo koje druge obnove. Potok ne smije postati kanal, već i dalje treba biti veseli gorski potočić u kojem žubori voda. Kamene stube i dalje moraju ostati neravne kamene plohe, a ne kućno stubište. Svaki zahvat zadiranje je u Horvatu dušu i dušu svih planinara koji ovamo hodočaste.

Skromno predlažem da se sve staze oko Horvatovih stuba dobro obilježe, da se označi vrijeme hoda i postave informativne ploče na vrhu i u podnožju Stuba. Ponukani iskustvom da dolaskom ljudi počinje i uništavanje onoga zbog čega dolaze, neki žele da ostane ovako kako jest, ali nitko nema pravo ljubomorno skrivati prirodne ljepote, a svi imamo obavezu čuvati ih. Treba obnoviti mostiće preko potoka, postaviti rukohvate, osigurati stazu preko Stuba, obnoviti sklonište, postaviti nove klupe i stolove...

A što je s mjestima za odlaganje smeća? Ona ne trebaju. Sjećam se da je neko vrijeme u Srncu bio improvizirani koš koji se nikada nije praznio i bio je zapravo samo mamac da se smeće ostavlja. Bolje je učiti ljude da svoje smeće ponesu sa sobom i ponekad ga pokupiti za drugima nego označiti mjesta gdje ga treba odlagati.

Volio bih i kad bi se obnovilo sklonište i križ ispod Srneca na stazi za Stubičke Toplice. Volio bih i kad bi se obilježila staza do izvora potoka, ali i sačuvao ostatak potoka ispod Srneca, sve do kamenoloma. To zanimljivo područje netragom nestaje. Neman zvana profit jednostavno ga guta, a smatram da je uprava Parka prva koja bi trebala kamenolomu reći »ne«. U protivnom, siječe granu na kojoj sjedi.

Drvena nadstrešnica na Srncu

foto: Zlatko Trojan

Spomen-ploča Vladimiru Horvatu na njegovim Stubama
foto: Zlatko Trojan

Ne smijemo zaboraviti da se Medvednica prvi put spominje 1242. godine u Zlatnoj buli Bele IV pod imenom Medwenicha. Medvjeda više nema na gori koja je dobila naziv po njima. Ime Zagrebačka gora koristi se od 19. stoljeća, od vremena apsolutizma, kada su gore dobivale imena po gradovima i naseljima. Za nas koji živimo na sjevernim obroncima uvijek je bila Gora. No, ma kako je zvali, ona je uvijek tu poput prelijepe vaze na prozoru naših života i pokušajte samo zamisliti užas jutarnjeg buđenja kad biste vidjeli razrovano kamenje umjesto drage slike naše zelene planine.

U Parku prirode Medvednica, u podnožju planine, nalaze se tri spomenika parkovne arhitekture: pejzažni perivoj uz dvorac Oršić u Gornjoj Bistri, pejzažni perivoj uz dvorac Golubovec u Donjoj Stubi, te perivoj uz kuriju Junković kod Stenjeveca. Zar Horvatove stube ne zaslužuju status spomenika parkovne arhitekture ili još bolji?

Ljudi su prema planini od davnina osjećali zahvalnost i strahopoštovanje. Planine su domovi bogova. Planine su vrtovi naših duša. Neka takvima i ostanu!

SPELEOLOGIJA

PODZEMLJE HRVATSKOGA ZAGORJA

VLADO BOŽIĆ, Zagreb

U Hrvatskom zagorju nema ni dugih špilja ni dubokih jama, a uzrok tome je geološka građa terena. Hrvatsko se zagorje sastoji od više gora i planina, na zapadu ga do slovenske granice čine Cersargradska, Kostelska i Kuna gora, na sjeveru Maceljska i Ravna gora, na istoku Kalnička gora, a na jugu Medvednica. U sredini se nalaze Strahinjščica i Ivanščica. Svaka od tih planina građena je od više vrsta stijena, uglavnom vulkanogenih, na kojima ima mlađih sedimentnih stijena. Za nastanak speleoloških objekata važne su izdvojene, razmjerno plitke naslage vapnenca. Špilja i jama ima u tim karbonatnim naslagama, vapnencu, s izrazitim kraškim osobinama, ali i u tvrdim naslagama pješčenjaka. Nažalost, do sada još nije načinjen sustavan pregled svih speleoloških objekata Hrvatskog zagorja, jer su istraživanja obavljale pojedinačno razne speleološke udruge i znanstvene institucije.

No, iako u tom području nema ni špilja veće dužine niti jama veće dubine, tu se nalazi nekoliko špilja koje imaju veliko znanstveno značenje zbog arheoloških i paleontoloških nalaza. Ima i nekoliko malih špilja zanimljivih zbog legendi ili zato jer su jedine prirodne osobitosti nekoga kraja.

Pogledaju li se dostupni zemljovidi Hrvatskog zagorja, može se naći više geografskih naziva (toponima) koji upućuju na speleološke objekte, kao što su: špilja, pećina, pečina i peč. Treba naglasiti da se u Hrvatskom zagorju za prirodnu podzemnu šupljinu koristi izraz *špilja* i *peč*, a izraz *pećina* i *pečina* za gole stijene, što ne treba poistovjetiti s izrazom špilja.

Na sjevernim obroncima Medvednice ima više malih špilja i jama zanemarivog značenja,

osim male, djelomično ljudskom rukom dorađene **Betlehemske špilje** u samom središtu Stubičkih Toplica.

U zapadnom dijelu Hrvatskog zagorja, na Cersargradskoj, Kostelskoj i Kuna gori, nema zasad istraženoga prirodnog podzemlja, ali zato postoje legende o umjetno stvorenom podzemlju. Najpoznatija od njih je legenda o prolazu ispod srednjovjekovnog dvorca Velikog Tabora. Po pričanju, opaticama koje su prije i za vrijeme Drugoga svjetskog rata u dvorcu čuvale nezbrinutu djecu pala je guska u bunar dubok tridesetak metara i, kako se priča, još se istog dana pojavila na potoku iza Košnić brda. Izlaz iz toga podzemnog prolaza navodno se zarušio, ali ga mnogi znatiželjnici još uvijek traže uz potok, u kojem se može naći kamenja s dna nekadašnjega Panonskog mora. Vjeruje se, naime, da svaki srednjovjekovni dvorac ima tajni prolaz kojim bi u slučaju potrebe njegovi stanovnici mogli pobjeći.

U sjevernom dijelu Hrvatskog zagorja speleoloških objekata ima jedino na Ravnoj gori, građenoj od karbonatnih stijena. Znanstveno su najznačajnije špilja Vindija i Mačkova špilja. Špilja o kojoj se mnogo pisalo još početkom prošlog stoljeća, a o kojoj se piše još i sada, jest špilja **Vindija** kod Donje Voće, blizu Varaždina, duga 48 metara. U znanstvenom je svijetu postala poznata po nalazu suvremenika krapinskog pračovjeka, ali i nalazima naših predaka koji su tu obitavali gotovo do današnjih dana. U neporemećenim slojevima špiljskih taložina, debelim i do 12 metara, geolozi, paleontolozi i arheolozi našli su materijal vrijedan za proučavanje klimatskih prilika u prošlosti, te životinjskog svijeta i čovjeka. Zbog tih vrijednosti, a istraživanja povremeno još traju, špilja je 1964.

zaštićena kao paleontološki spomenik prirode. Zbog toga špilju posjećuju znatizeljnici i razgledaju je uz danje svjetlo, jer otvor danas ima veličinu od 17x10 m pa danja svjetlost prodire do samoga kraja špilje. Kad su počela iskapanja, visina stropa je bila 2-6 metara, a sada, nakon dugogodišnjih istraživanja i produbljivanja, ona je desetak metara veća i najprostranija je špilja u Hrvatskom zagorju. Špilja je ujedno i kontrolna točka Ravnogorske obilaznice pa do nje vodi markirana planinarska staza. Pred ulazom se nalazi velika, nažalost zapuštena, ploča s osnovnim podacima o špilji.

Na zapadnom obronku klanca Velike Sutinske, ispod brda Kukelja, nalazi se **Mačkova špilja**, koju još zovu i Velika špilja, Pelenjska i Dupljanska špilja. U njoj je također obavljeno iskapanje i nađeno mnogo ostataka pra ljudi i pradavnih životinja, suvremenika špilje Vindije. I ovdje su slojevi taložina neporemećeni, debeli do 10 m. U njima su nađeni brojni nalazi, od ledenih doba pa do antike, tj. od koštanih ostataka, vatrišta, artefakata (ljudskih izrađevina) od kamena i kostiju do novijih nalaza od keramike i metala. U špilji se više ne obavljaju istraživanja. Zbog vrijednih nalaza, špilja je 1966. godine zaštićena kao

paleontološki spomenik prirode. Duga je 14, a široka 22 metra. Visina stropa bila je prije iskapanja 1,5 do 3 m, a sada je za oko 8 m veća i iznosi otprilike 10 m. Otvor špilje bio je prije velik 6x1,5 m, a sada je 9x5 m. Zbog velikog otvora, cijela je špilja sada osvijetljena danjim svjetlom. Zato je zanimljiva i planinarima.

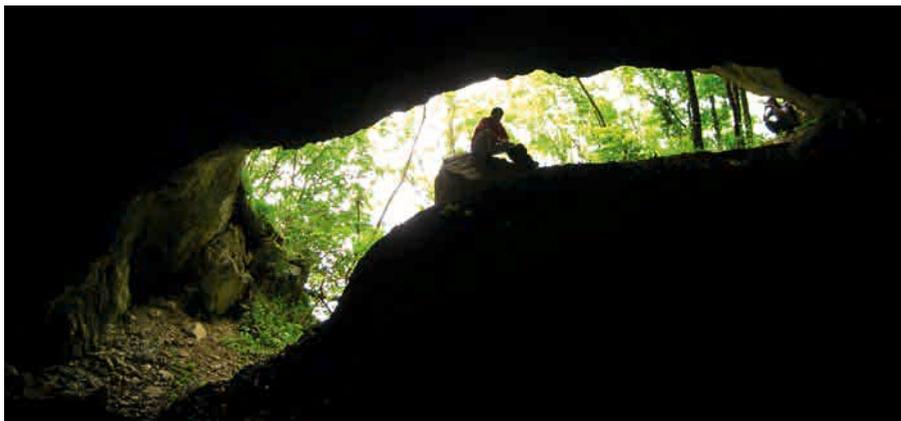
U klancu Velike Sutinske, iznad potoka Žarovnice, nasuprot izvoru Barilčeku, kojih stotinjak metara nizvodno, nalazi se **Sutinska špilja** ili Špilja nad Sutinskom, ustvari polušpilja duga 9 m, vidljiva s ceste. Pedesetak metara uzvodno, također nasuprot Barilčeku, nalazi se istražni kop rudnika, vidljiv s ceste, dug tridesetak metara, kopan u vapnenjačkoj stijeni. Nije poznato kakva se ruda tražila.

Najdulja špilja u Ravnoj gori nalazi se u zapadnom obronku Male Sutinske, kod sela Čardaka, ispod zaselka Kralji, blizu Klenovnika. Duga je 65 metara, a zove se **Kraljeva špilja** ili špilja Dopolanščica. Iako je to najduža špilja Hrvatskog zagorja, ona je vrlo uska i teško prohodna, jer je u prvoj polovici široka oko jedan metar, a dalje mjestimično i manje od pola metra. Kroz cijelu špilju teče potocić, koji nikad ne presuši. Prije su

Špilja Vindija bila je dom suvremenika krapinskog pračovjeka

foto: Vlado Božić

Mačkova špilja na
Ravnoj gori

Ljudi iz potoka nosili vodu pa su ulazni dio malo poravnali kamenjem i 12 m od ulaza načinili branu, iza koje se stvorilo jezerce dugo četiri i duboko pola metra.

Na planinarskoj stazi preko Male Sutinske, prema Mačkovoj špilji, nalazi se polušpilja planinarima poznata kao **Špilja na Krču**. Blizu Klenovnika još se nalazi i jama **Zdenac pri Ciglaru**. Na obroncima Male Sutinske ima i malih jama koje ljudi zovu **Cinkelice**. Kod Peščenice Viničke otkrivena je mala špilja **Vinica**, duga desetak metara, koja bi, sudeći po probnim iskapanjima, mogla biti arheološko i paleontološko nalazište.

Na istoku Hrvatskog zagorja, na Kalniku, nađeno je do sada samo nekoliko manjih špilja, ni zbog čega posebno zanimljivih; najdulja je duga tridesetak metara. Vezano uz podzemlje, zanimljiva je legenda o postojanju podzemnog prolaza od utvrde Kalnik do sela Kalnika. Poznato je da se, bježeći pred Tatarima u 13. stoljeću, ugarski kralj Bela IV. sklonio u utvrdu Kalnik. Tatari su dugo opsjedali utvrdu nastojeći izgladnjeti branitelje. Međutim, legenda kaže da su seljaci iz sela Kalnika, u podnožju planine, tajnim podzemnim hodnikom stalno braniteljima donosili svježu hranu. Ujesen su donijeli i zrele šljive, koje su branitelji stavili u topove i gađali napadače. Videći da utvrdu ne mogu osvojiti, Tatari su napustili opsadu pa je kralj Bela IV. mogao otići dalje na jug. Iz zahvalnosti, kralj je stanovnicima sela Kalnika podario plemstvo i od tada njegove stanovnike nazivaju »šljivarima«. Legenda o tajnom prolazu ponukala je mnoge znatiželjnike da istražuju

okolice utvrde ne bi li pronašli ulaz u podzemlje, a među njima i pisca ovih redaka (u mlađim danima), nažalost bez uspjeha.

Malih speleoloških objekata ima i u središnjem dijelu Hrvatskog zagorja, na Strahinjščici i Ivanščici.

Najpoznatija špilja Hrvatskog zagorja je špilja **Hušnjakovo** u Krapini. Ustvari, to više nije špilja već samo strma stijena potočnog nanosa, ispod koje su postavljeni kipovi pračovjeka i pradavnih životinja, a u podnožju stijene i Muzej evolucije. Prije 120.000 godina to je bila špilja duga dvadesetak metara. Poznato je da su prije 40.000 godina u njoj boravili naši davni preci. O njima i općenito o razvoju čovjekove vrste može se više saznati u sadašnjem Muzeju evolucije, a uskoro i u novom muzeju koji se gradi nekoliko stotina metara dalje. Zbog svjetskoga je značenja ovaj lokalitet još 1948. godine proglašen paleontološkim spomenikom i zaštićen Zakonom o zaštiti prirode, a sada je uređen kao park u kojem je moguće vidjeti kipeve praljudi i tadašnjih životinja u prirodnoj veličini. Park Hušnjakovo je kontrolna točka planinarske obilaznice »Kajbumščakov put«. U Muzeju se mogu dobiti, osim stručnih obavijesti i literature, razni suveniri, razglednice, značke i dr.

U Krapini se, nasuprot parku Hušnjakovo, nalaze ruševine staroga grada Krapine, u kojima ima nekoliko polušpilja i podzemnih prolaza, većinom iskopanih ljudskom rukom u tvrdom pješčenjaku. Najveća polušpilja nalazi se neposredno uz ostatak najsačuvanije zgrade staroga grada. Vjeruje se da je služila kao podrum, ali i kao zatvor. Špilja je

možda u početku bila prirodna, ali je s vremenom proširivana, čak je kopanjem spojena s drugom špiljom iza brda, pa je to danas prolazna špilja s dva ulaza. Posjetitelji staroga grada obvezno razgledaju tu špilju, a i druge polušpilje, kao i iskopani prolaz na najnižem dijelu grada, danas ispod mosta i tunela autoceste.

I o ovom starom gradu postoji legenda. U doba vladavine Rimljana poglavari Krapine bila su tri brata: Čeh, Leh i Meh, koji su tu živjeli sa svojom sestrom Vilinom. Želeći se osloboditi rimskog jarma, braća su skovala urotu. Međutim, njihova se sestra Vilina bila zaljubila u rimskog namjesnika i, da ga ne ubiju, obavijestila ga o uroti, no, braća su ga ipak ubila. Da je braća ne kazne, Vilina je pobjegla iz grada u planinu (zapadni dio Strahinjščice), u špilju u kojoj su živjele vile. Tu je uskoro rodila sinčića. Jednoga dana, kada su braća bila u lovu, naišli su na špilju, vidjeli sestru Vilinu, uhvatili je i za kaznu živu zazidali u jedan od zidova krapinskoga grada. Dječacića su i dalje čuvale vile, ali kad su jednom otišle u šumu i ostavile ga samog u špilji, odnekud je dojurio divlji vol, nabio dječacića na rogove i s njim projurio špiljom ispod cijele Strahinjščice. Izašavši iz podzemlja, bacio je dječakovo tijelo u šumu. Mrtvog dječacića našao je neki pustinjač i pokopao ga. Kako je dječak imao lijepu glavu, to su mjesto ljudi prozvali Lijepa glava (danas Lepoglava). Da bi ponovno uspostavili red u tom kraju, Rimljani su počeli skupljati veliku vojsku da kazne braću, a oni, da izbjegnju krvoproliće, otputovali su na sjever. Svaki je od njih osnovao novu državu, Čeh Češku, Leh Poljsku, a Meh Rusiju. Nakon te nesreće vile su napustile špilju, koja se od tada zove **Vilina ili Volina špilja**.

Zagrebački su speleolozi nedavno išli tragom te legende i posjetili Vilinu špilju, dugu svega dvadesetak metara, i stari grad Krapinu, tragajući za mogućim dokazima koji bi potvrdili legendu. Naravno, nisu našli ništa, ali su se u društvu gostoljubivih Krapinjana dobro zabavili.

U Krapini postoje i priče o Židovskim kućama u brdu Slonu, sjeverno od Krapine. Govori se o podzemnim prostorijama u kojima su Židovi čuvali ili skrivali robu, a u koje se ulazilo strmim stubama. Robu bi Židovi prodavali na sajmovima.

Kad su oni otišli, netko je pokrio ulaz velikim kamenim pločama i zaboravio gdje se nalazi. Krapinjani još uvijek traže ulaz u podzemlje.

Planina Ivanščica, najveća planina Hrvatskog zagorja, obiluje mnogim nazivima koji navode na pomisao da tu ima mnogo špilja i jama, međutim, nema ih mnogo i nisu velikih dimenzija. Na topografskoj se karti mogu pročitati nazivi Jazveća jama, Bračkova peć, Pisana pećina, Sokolova peć, Vučja jama i dr., ali to nisu speleološki objekti. Speleolozima je poznato samo nekoliko malih špilja, kao npr. Špilja kod Pustog Lobora, Špilja kod Puste Bele, Špilja kod Zlatara, Špilja u kamenolomu Podrute, špilja Vilenica nedaleko od Novog Marofa te mala jama Cigulica i dr.

Osim prirodnoga podzemlja, na Ivanščici postoje i napušteni rudnici i velom tajne obavijeni podzemni hodnici ispod starih gradova.

Značajno umjetno podzemlje u Ivanščici jesu stari napušteni rudnici. Najviše je ugljenokopa, od kojih su neki vrlo stari, a neki su radili skoro donedavna, ali nikad nisu bili zanimljivi speleolozima zbog opasnosti od zarušavanja ili otrovnih plinova. Ipak, jedan je rudnik bio zanimljiv. Riječ je o rudniku cinkove rude smitsonita, koji se nalazi nedaleko od Ivanca, u području koje se zove Kraševski zvir, pa je takvo i ime rudniku. Iako je ruda kopana još prije dva stoljeća, stijene rudnika su čvrste, pa su speleolozi mogli sa sigurnošću istraživati oko 300 m rudničkih kanala u nekoliko razina. U njima su se na više mjesta stvorile male kalcitne brane s bazenčićima vode te saljevi na stijenama i stalaktiti na stropu.

I na Ivanščici ima starih gradova o čijim se navodnim hodnicima mogu čuti priče. Posebno kad je riječ o Grebengradu. Jedna je vezana uz dvorac Belu. Ljudi pričaju da se ispod današnjeg betonskog poda na ulazu u dvorac nalazi podzemna prostorija koja je dugim hodnikom povezana s Grebengradom. Također se priča da je jedan zvonar, kopajući rupu za voćku, pokraj crkve u selu Remetincu otkopao ulaz u hodnik širok dva metra, sa stubama, koji vodi sve do Grebengrada.

Hrvatsko zagorje još očekuje speleologe da ga dobro istraže i izrade cjelovit katastar svih prirodnih i umjetnih podzemnih prostora.

USPOMENE

NA NAJVIŠEM VRHU ALBANIJE I MAKEDONIJE

prof. dr. ŽELJKO POLJAK, Zagreb

Ovdje je riječ o usponu na Golemi Korab (2764 m), graničnu planinu između Albanije i Makedonije te istodobno najviši vrh obiju država. Ta golema i visoka planina nastavlja se južno od Šar-planine i pripada Šarsko-pindskom gorskom sustavu. Za razliku od Dinarida, u ovom je sustavu malo vapnenačkih naslaga i zato je mnogo pitomiji. Bujne livade često dopiru do najviših vrhova, a na sve strane žubore izvori, pa stoga geografi Šar-planinu i Korab smatraju najvećim pašnjačkim područjem na Balkanskom poluotoku.

Dok je Šar-planina zimi poznata po svojim skijalištima i planinarskim kućama u visinskom pojasu, do kojih se s podnožja stiže žičarom iz Tetova, dotle je Korab rezerviran samo za iskusne

planinare jer je njegovo područje donedavno često bilo poprištem ustanaka i krvavih borbi pa su ga planinari dugo i nadaleko zaobilazili. Godine 1919. jugoslavenska je vojska ognjem i mačem pacificirala neposlušne Albance koji su živjeli s obje strane planine, a za vrijeme Drugoga svjetskog rata opet se puškaralo na toj nemirnoj granici. Kad su se konačno sredinom 20. stoljeća prilike stabilizirale, počeli su se pojedini planinari zalijetati prema Korabu jer ih je privlačilo to razmjerno nepoznato područje, s vrhovima koji svakog planinara mame svojom visinom.

Početkom ljeta 1961. našli smo se na podnožju Koraba moj učitelj akademik Branimir Gušić i ja u ulozi asistenta, radi antropološkog i etnografskog proučavanja gotovo egzotičnog područja Gornje Reke. Po selima kao što su Vrben, Bogdevo, Krakornica, Gabrovo, Žužnja, Bibaj, Nistrovo, Ribnica, Tanušaj, Grekaj, Ničpur, Vlkovija i tko bi im sva imena popamtio, skupili smo obilje dragocjenoga gradiva i svojim fotoaparatom zabilježili mnoge detalje kojih danas više nema jer su postali povijest. U tom multietničkom području posebno smo zapamtili neobičnosti kao što su primjerice torbeši, koji se smatraju Turcima, a ne znaju ni jedne turske riječi, zatim planinsko make-

Tradicionalna kuća-tvrđava na nemirnoj korabskoj padini

foto: Željko Poljak

donsko selo u kojem se govori albanski, a nacionalnu su svijest sačuvali zahvaljujući narodnoj nošnji (!) i pravoslavnoj vjeri (slično kao Irci zahvaljujući katoličkoj vjeri). Posebno su zanimljivi Cincari, koji kod kuće govore malo preinačenim jezikom starih Rimljana, ali čim dođu u grad postaju vatreni makedonski domoljubi i gube osjećaj plemenske pripadnosti. Albanci su oko Koraba u većini, a režimskoj se represiji vrlo uspješno opiru porastom nataliteta (žena je postala »stroj za rađanje«). No ostavimo se toga jer je to tema za neki znanstveni rad, a mi smo prema starom pravilu da »korisno treba spojiti s ugodnim«, vrebali priliku i lijepo vrijeme da se zaletimo prema vrhu Koraba.

Jedne smo se večeri našli u motelu kod Mavrovskog jezera s namjerom da se nakon potucanja po brdskim selima malo civiliziramo i odmorimo prije juriša na Korab. Nakon večere otišli smo u sobu na spavanje, ali noćni mir uskoro poremeti hrkanje mojega umornoga putnog druga, koje je bilo tako snažno da su se razbudili gosti u susjednim sobama. Ja sam se već navikao na tu »malu noćnu muziku« i ponekad začepio uši voštanom vatom, kako su me naučili još na služenju vojnog roka, ali zbog susjeda smo se pristali preseliti u neku podalju sobu. Zahvaljujući tome, sutradan je za doručkom jedan noćasniji susjed nagradio našu uvidavnost obilnom porcijom sira kačkavalja, inače poznatog lokalnog specijaliteta. I tako se sprijateljismo s učiteljem i njegovom obitelji, s kojom se toga dana trebao vratiti u svoje planinsko selo. Za uspomenu fotografiramo se najprije svi zajedno, a zatim kao etnografsku atrakciju posebno snimimo njegovu ženu s djetetom u naručju, i to u nekoliko poza. Žena je bila u originalnoj narodnoj nošnji, usto po lokalnom običaju debelo našminhana, a dječe je nosilo na čelu fetiš protiv uroka. Prisutni su se gosti čudili hrabrom učitelju zbog tako liberalnog postupka jer se još nije čulo da je netko u njegovu kraju dopustio takvu – sramotu. Još istoga dana navečer bili smo svjedoci neugodnih posljedica kršenja plemenskih običaja. Naime, kroz učiteljevo selo trebali smo proći na putu za Korab, pa nas je pozvao da prenoćimo u njegovoj kući, točnije u kući njegova tasta u koju se priženio.

Istočni susjed Koraba – Kepi Bar (2595 m)

foto: Željko Poljak

Preskočit ćemo opis puta koji nas je gotovo cijeli dan vodio vrletnim stazama planinskih gudura i kroz raštrkana planinska naselja, građena poput orlovih gnijezda, na takvim mjestima da se lako mogu braniti od napadača. Navečer smo stigli do učiteljeva doma, zapravo više nalik tvrđavi nego kući, gdje smo zajedno povečerali, a zatim se poveo razgovor o događajima koji su se zbili taj dan. Kad je svekar, inače tipičan primjer patrijarhalnog seoskog glavara, doznao da smo fotografirali njegovu kćer i unuka, nastade obiteljska drama: zbog teške povrede tradicionalne etike zatražio je da njegov zet istoga časa napusti i kuću, i svoju ženu, i svoje dijete.

Zahvaljujući imunitetu što ga uživa gost u tim krajevima, jer gost je nepovrediva svetinja, nas smo dvojica bili pošteđeni domaćinova bijesa, čak smo ga, napokon, uspjeli privoljeti na kompromisno rješenje: mi ćemo pred njegovim očima uništiti film na kojem su njegova kćer i unuk, a zet će biti pomilovan. Žrtvovali smo neki neiskorište-

Golemi Korab (2764 m)

foto: Željko Poljak

ni film i pred domaćinom ga bacili u vatru te tako malom varkom spasili jadnog učitelja koji je uzalud pokušavao u ovu zaostalu sredinu unijeti malo suvremene civilizacije.

Sutradan smo nastavili svoj put na Korab ni ne sluteći da nas čeka još mnogo gora nevolja.

Navečer stigismo u graničnu karaulu JNA u Žirovnici. Predstavimo se komandiru i zamolimo za gostoprimstvo, što tada nije bilo neuobičajeno jer su u bivšoj Jugovini planinari često usput posećivali planinske karaule donoseći poklone vojnicima.

– Ni govora, odmah natrag u Skoplje. Uostalom, što vi Zagrepčani uopće ovdje tražite? – komandir će odrješito.

– Ali imamo pograničnu dozvolu i posebnu preporuku...

– Ni riječi više, odbij!

– Pa dopustite bar da ovdje razapnemo šator, umorni smo, a kraj je nesiguran.

– Ne tiče me se, natrag u Skoplje, i to bez zadržavanja.

Vratimo se oko jedan kilometar i blizu ceste ipak postavimo šator. U sumrak eto vojne patrole da provjeri jesmo li poslušali naredbu, ali kojeg li čuda – prošli su ni ne primijetivši naš šator.

No ne predajemo se tako lako mi planinari.

Odemo doduše sutradan u Skoplje, ali se idući tjedan opet pojavimo u karauli, ovaj put na automobilima i u društvu s tadašnjim ministrom zdravlja Jugoslavije dr. Nikolom Georgievskim i šefom Ušne klinike u Skoplju, profesorom Aleksandrom Andreevskim.

Kad smo banuli u karaulu, komandir razrogači oči i zine da nas opet dočeka poznatim prostačkim JNA-pozdravom »Odbij!«, ali ostade otvorenih usta ugledavši tko ulazi iza nas. Sad smo odjednom dočekani na vrlo pristojan način, čak smo dobili i nekoliko vojnika za pratnju do vrha, među njima i onoga koji je prošli tjedan provjeravao jesmo li otišli u Skoplje.

– Pa zar nisi vidio naš šator pored ceste? – potiho ga upitam putem.

– Naravno da jesam, ali pravio sam se da ga ne vidim.

– Zašto?

– I ja sam planinar. Član sam PD »Ravna gora« iz Varaždina.

I ne samo to, nego uslužno ponese i moju naprtnjaču, a ja mu se pak odužim noseći njegovu pušku.

Na najvišem vrhu Makedonije i Albanije
1. srpnja 1961.

foto: Željko Poljak

Put nas je vodio uglavnom graničarskim stazama preko prostranih cvjetnih livada i mimo brojnih izvora. Na tom putu nezaboravni su nam ostali susreti s gostoljubivim planinskim pastirima i prekrasno Kobilino polje, preko kojeg je u bezbrojnim zavojima vijugao bistar planinski potok. Za razliku od oblina visinskog pojasa Šar-planine, na Korabu ima nekoliko stjenovitih i u to godišnje doba još uvijek zasniježenih vrhova, među kojima je i veličanstveni stožac Golemoga Koraba, sa strmim vapnenačkim stijenama na lijevoj strani. I tako prvog srpnja 1961. oko podne stigismo do graničnog stupa na vrhu Golemoga Koraba.

S druge stane pruži nam se vidik duboko u Albaniju, na nebrojene gorske kose i lijepe šiljate vrhove, pred kojima svakom pravom planinaru mora zaigrati srce, ali – za nas je to još uvijek zabranjena zemlja. No, za inat toj zabrani, običem granični stup da bih se poslije kod keće mogao pohvaliti kako sam bio u Albaniji, ilegalno i bez putovnice. Vojnici iz naše pratnje žalosno promatraju moju »hrabru pustolovinu« jer je njima takvo veselje strogo zabranjeno, a moj Varaždinac čak prestrašeno krikne:

– Vratite mi pušku, izazvat ćemo granični incident jer nas Albanci sigurno promatraju dalekozorom.

Vratim se, dakle, s puškom, u Jugoslaviju i tako se moj izlet u Albaniju završi ni više ni manje nego »osvajanjem« njezina najvišeg vrha, čime se i malo koji Albanac može pohvaliti.

U karaulu smo se vratili dužim, zaobilaznim putem jer smo htjeli vidjeti glasovitu dolinu rijeke Štirovice. Prošli smo je od početka do kraja, u dužini od valjda dvadesetak kilometara i, koliko smo joj se na početku divili zbog veličine i kilometarski visokih travnatih padina kakvih dotad nigdje nismo vidjeli, pa ni u Alpama, potkraj smo se već jedva vukli od umora.

Za vrijeme večere komandir karaule nam se izjada kako mu je dosta života na granici i danoćnog opreza. Vjerojatno je time htio opravdati krut način kojim nas je prvi put otjerao. Žalio se kako ilegalci često pod oružjem prelaze državnu granicu, kako je jedna njegova ophodnja netragom i zauvijek nestala, a jedne se zime snježna lavina

Dolina Štirovica temeljito je »očišćena« od šume
foto: Željko Poljak

srušila na obližnju karaulu u Žužnji i usmrtila cijelu posadu. Prije odlaska pokazao nam je spomenik podignut poginulim vojnicima i na kraju smo se čak ljubazno oprostili. Štoviše, na ispraćaju nas je pozvao da za idućega posjeta ovim krajevima opet budemo njegovi gosti.

Korab više nikada nismo vidjeli jer je na svijetu toliko drugih planina koje još treba vidjeti.

1

2

5

3

NA SLIKAMA:

1. Kamene skulpture na Poštaku (I. nagrada), foto: Tomislav Marković
2. Rimski legionar (I. nagrada), foto: Tomislav Marković
3. Proljeće na Medvednici (II. nagrada), foto: Branko Balaško
4. Belegrad (III. nagrada), foto: Branko Barlović
5. Dinara (III. nagrada), foto: Branko Barlović
6. Ledeni Pag (III. nagrada), foto: Tomislav Marković
7. Medvjedi kuk (III. nagrada), foto: Zlatko Smerke
8. Gijive na Ivanščici, foto: Branko Barlović
9. Različak na Noršičkoj Plešivici, foto: Luka Kosić

HRVATSKOG PLANINARA
ME

JUŽNI VELEBIT

PUTOVI KOJI SE SPAJAJU NA SVETOM BRDU

DAVOR TOMIČIĆ, Pula

Bio sam još dječak kad sam sa čežnjom gledao Sveto brdo. Najljepši vidik na velebitski vršni hrbat pruža se s područja Lovinca. Mjesto Ričice je u blizini, a od tamo sam krenuo prema Svetom brdu, nadajući se da ću stići do vrha. Nisam tada znao da je toliko daleko i hodao sam dugo kroz paprat i šume dok nisam shvatio da sunce zalazi, a da je Sveto brdo još daleko. Uplašio sam se i trčeći vratio kući. Doma nisam ništa rekao.

Od tada je prošlo mnogo godina i u međuvremenu sam postao planinar, član »Glasa Istre« iz

Pule. Prošlog je ljeta bila dovoljna jedna SMS-poruka da se u meni upali davno ugašena lampica. Idemo! Ništa me nije moglo zaustaviti! Alan i njegov brat krenuli su iz Zagreba, a ja iz Pule magistralom, bezbrojnim zavojima. Zborbo nam je mjesto Starigrad. Mali predah i veselje štosmo se nakon godinu dana ponovno susreli.

Na ulazu smo u Veliku Paklenicu u šesnaest sati. Upućujemo se prema Ivinim vodicama prečicom u podnožje Borovnika, pa na Velika Močila. Ostavljamo Anića luku i uspinjemo se zavojitom

Vrh Svetog brda

Vrhovi iznad Paklenice – vidik s Vaganskog vrha prema Svetom brdu

pastirskom stazom na prijevoj podno Krivoga kuka. Pogledi unatrag sve su ljepši što smo na većoj visini. Oduševljava nas impresivan vidik na Veliki Golić i Orlov kuk.

Na visoravni smo, lakše se diše i krećemo se prema Maloj Paklenici. Pogledi na Veliku kosu i Jerkovac istovremeno su divlji i zastrašujući, a klanac Male Paklenice vijuga pod nama. Deseci bezimernih vrhova i vršića vide se u daljini, svi kameniti. Odmaramo se, ali suton se približava, a do Ivinih vodica treba još potegnuti. Borova šuma je gusta, crni bor zaklanja nam vidike na Vlaški grad. Velika Močila prilično su zarasla, a uspon je stalan. Konačno, spuštamo se bukovom šumom na Martinovo mirilo. Već osjećam umor, a mrak u šumi brzo pada. U mraku se krećemo uz baterijske svjetiljke i stižemo na Ivine vodice u 21 sat, dakle za oko četiri i pol sata, tj. jedan sat kraće nego preko doma u Paklenici.

Noćimo na daskama. Tijekom noći čvrsto odlučujem kupiti prostirku s vrećom za spavanje, vrtim se kao na ražnju i mislim kako nikad nema dovoljno novaca za uređenje planinarskih kuća, a zaista je to potrebno. U skloništima redovito susrećemo zaljubljenike divljine i osjećam da se odavno poznajemo, premda se nikad nismo vidjeli.

Dvojica Francuza, jedan Argentinac i nas trojica činimo čudno društvo na još čudnijem mjestu.

Svi se dobro razumijemo i dijelimo zalogaše, premda se za govor služimo rukama i riječima svih jezika. Svi se slažemo: Sutra je velik dan, cijeli dan po vrhovima, a sve proleti u tren!

Dugotrajan uspon po travnjacima, noge se teško podižu, koljena klecaju. Lako mogući dečkima koji imaju 70 kg, a ja teglim svojih 100. Na Sveto brdo dolazim uzbuđen i čekam da se srce malo smiri. Malo vode s Ivinih vodica, a tek onda pogledi i ponos. Alan i Neven se slikaju, a ja gledam u Babin vrh i znam da moram poći po rubu do njega.

Malo me je strah, ali idem sam jer to je nekad davno poželio jedan dječak iz Like. Sam vrh je širok i s njega gledam Liku kao na dlanu. U meni se miješaju radost i strah jer sam sâm u tom čudesnom prostranstvu. Silazim niz velik odron kamena Ledene drage i pazeći na svaki korak stižem do staze za Vaganski vrh.

Moj djetinji san je ostvaren, a meni je 45!

Deset Božjih zapovjedi na Svetom brdu

HUMOR S PLANINSKIH VISOVA

KLAK!

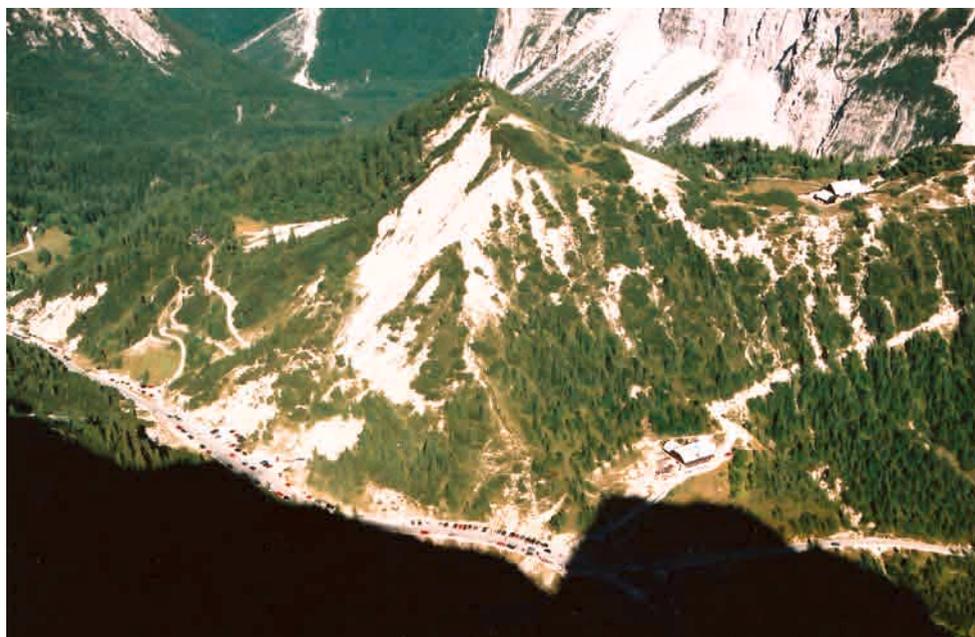
PURGER

Ljeto. Petak navečer. Pasja vrućina u Zagrebu. Ludilo! Šefica ne da dopust. A sutra još i ta radna subota. Četiri sata dežurstva na dosadnom kolo-dvoru. A znam da ne bu posla. Žena mi je na moru kod mame. Da, punicu držim malo podalje, za svaku sigurnost. Sin na ljetnim pripremama, a ja saaaaaam. Znete taj osjećaj...

Ja bih u Sloveniju, ali solo sam. I koja bi budala, osim toga, išla iz Zagreba u Alpe u subotu u dva popodne? Sve se razbježalo po Jadranu i kojekuda. Vrtim telefone, nema ni Vladeka. A da! On je na Rabu. Baš sam mozak! Panika. Nema ni Martina. Kaj mi preostaje – stvari na hrpu, pokupi kaj imaš po frižideru. Ko bu sad mazal gojzerice,

nebu kiše. Prešaltam telku na slovenski teletekst. Ne vidi se baš svako slovo, nekakvi hijeroglifi, ali kuži se: »Sončno. Brez ploh in neviht!« To se traži. Pobacam stvari u gepektreger i po gasu!

I tako... Nakon par sati evo mene na Vršiču. Fino. Sretan sam. Plan se ostvaruje! Još danas skočim na Mojstrovku, sutra na Prisojnik, čez Prednje okno. Ništa od sjevernih pristupa. Sâm sam, ne bi bilo razumno. Platim parkiranje. Sve je u gepku. Samo još da izvadim osnovne stvari, presvučem se u pumperice, gojzerice na noge i fijuuu! Klik! Otvaram prtljažnik polugicom iz kabine. Klik! Daljinsko centralno. *Tamagotchi* je to, sve je na klik. Znaju Japanci kaj rade. Auto je za-

Prijevoj Vršič s Mojstrovke

foto: Željka Lisak

ključan. Uzel bum mali ruksak, ma to je laganica. Niti dva i pol soma. Kaj je to za mene! Gle, gore ih je ko mrava. Spuštaju se niz sipar.

Zuum! Hlače su na meni. Još samo gojzerice. Ma gdi da sad metnem taj novčanik i ključeve? Joj, skoro sam si zaboravil rezervirati spavanje! Idem najprije u dom, a gojzerice nek još malo pričekaju. Trebam samo osobnu i planinarsku, a one su u džepu košulje. Provjereno. Klak! Klaaak!? KLAAAAC???

Neee, to nije istina! Jednostavno, nije moguće! To se meni ne događa! Zalupil sam si ključeve od auta, sve papire i lovu u gepeku. I to u stranoj i ne baš uvijek naklonjenoj nam zemlji. Već se vidim kak stopiram do hrvatskoga veleposlanstva u Ljubljani u trofitaljkama i civilnim cipelama. Naravno, bez ikakvih dokumenata i perja. Kolko bu me samo sve to koštalo? Sumnjam da bu se do ponedjeljka dalo kaj napraviti. Kakva blamaža! Nemrem dokazati ni ko sam, ni da je to moj auto, a baš ni da sam sasvim normalan. Krasan cušpajz! A tak je sve dobro išlo do sad!

Probam s vratima. Moš mislit! Ni makac! Možda sam ostavil koji prozor odškrinut!? Kak ne! Kaj još? Jagode sa šlagom? Srozam se na rinzol ko šnicl bez kosti. »Idiote smotani!« Nemrem si zamisliti blesaviju situaciju od ove. Pitam tipa na parkingu ima li kakav savjet. Smješka se. Veli, ja sam već peti-šesti slučaj ove godine, kolko on zna. E, sad mi je stvarno puno lakše. »Imate li rezervne ključeve da vam ih pošalju?«, pita. »Imam, kod žene su na moru.« Pa to je samo 800 kilometara odavde!

Aaaa, ne! Nikad se nećemo predati! Natrag u dom. Super! U šupi imaju čeličnu šipku baš za tu namjenu. Ali figu! Nemreš ti sam tak u *tamagočija*. Vrata dihtaju ko sef. Kaj sad? Sunce je već skoro zašlo za greben. Vratim šipku u šupu, kad evo meni spasa s neba! Protrljam oči. Sanjam li? Pred vratima doma, na divljaka sparkiran nov novcati *tamagoči*. I to najnovija linija. Na vratima natpis: »*Tamagotchi* salon in servis Ljubljana«. Ljudi moji, je li to moguće? Ljudi moji, kakva srećaaaa! A dom pun ko šipak koštica! Svi su već sišli s vrhova i samodopadno hvataju posljednje zrake sunca utapajući ih u laškom i unionu. Čija bi to

mogla biti makina? Sigurno je neka velika faca kad se sparkal među stolovima. Nema mi druge, idem redom: »Prosim lepo, jel to vaš *tamagoči*?« »Ne.« »A veste čigav je?« Klima glavom da ne zna. Obiđem sve stolove, ko dvorska luda, i unutra i vani, i niko nije došel s *tamagočijem*. Mozak kuha. Nemre biti! Znam da je tehnologija napredovala, ali auto bez vozača... To bi ipak bilo previše.

Aha! Sinulo mi je. Poštarski dom je blizu, petnaest minuta od Tičarjevog. Možda je tam gazda. Trkom gore, već se mrači. Tu si golube! Nađem serviseru u širclu, s rukama punim faširanog mesa. Pomaže opskrbniku oko roštilja. Saslušaj me pažljivo i dade dragocjen savjet: »Žal, gospod, ampak to ne bo šlo. *Tamagoči* je to! Ko bi b'li v servisu pa bi b'lo mogoče. Tlele ne vem... Neč ne mor'm nar'dit. Vzam'te kako palco in puf po oknu!« Pokunjene glave od visokoprofesionalnoga savjeta, polako se spuštam na prijevoju.

Gladim ga, auto ko curica, pa da si ga sam razbijem? A ak' me pitaju kaj to delam? »Niš, tak, malo si razbijam auto.« A kak bum dokazal da je moj? Još buju me uhapsili! Ideja! Opet u dom. Posudim u kuhinji nož, pričekam da padne mrak. Sad već sličim i na ubojicu. Ko tat rezuckam gumu oko najmanje staklene površine na zadnjim vratima. Još bi mi samo trebalo da se staklo ne da izvaditi van. Moglo bi se dogoditi. Fala bogu, ide. Pa nije tak teško provaliti u moj auto! A dvajščetri soma maraka kaj smo pljunuli za njega? A sigurnosni sustav?

No, dobro je. Sve je opet pod kontrolom. Malo selotejpa da pokrpam štetu i autić je ko nov. Nemrem ostaviti rupu. Ma super! Čak se ne vidi ni da je guma zrezana. Majstor sam, nema tu priče!

Srećom, sobu sam rezervirao. Nakon tolikih uzbuđenja spavao sam ko beba.

Jutro. Nedjelja. Dan drugi. Prisojnik pada šapatom. Spust, pa gablec na Vršiču. Sad još i Mojstrovka. Ma ide to. Oba su pala! U jednom danu. Ko bi mi rekel u tim godinama! A sad laganini prema Zagrebu.

Tak vam je to. Sve ide ko po loju kad se stvari dobro isplaniraju!

KOMUNICIRAJMO RAČUNALOM!

piše: Branko Meštrić*

Zašto? Jer je brzo? Pa i telefoniranje uzduž bijelog svijeta je trenutno. Jer je jeftino? Pa, jest ponešto jeftinije, ali ljudi ipak vole čuti ljudski glas s druge strane. Zato je telefon i opstao, i koristi se više no ikada. Ali, računalno komuniciranje je i pored svega naprosto eksplodiralo. Koji su razlozi tome i što to računalo donosi u međuljudske, s posebnim osvrtom na međuplani-narske odnose, govori ovaj prilog.

ELEKTRONIČKA POŠTA (E-MAIL)

Ovo je najstariji ali i najuobičajeniji način računalnog komuniciranja. Lijepo se, doduše na računalu, napiše pismo, na »kuvertu« adresa s onim smotanim znakom (@) na kojem svi lome jezik, a koji zapravo znači »nak«. Naravno da u kuvertu, prije nego što je pošaljete, možeš ubaciti ponešto: tekst, fotografije, ali i računalne programe i podatke.

U tom sustavu svatko mora dobiti adresu kod nekog »poštara«. U računalnom ga svijetu zovemo serverom, a cijela adresa je obično *ime.prezime@server.hr*. Mail server može biti od firme, pa adresa izgleda ...*@firma.hr*, a oni koji imaju adresu na nekom od brojnih besplatnih servera, imaju adrese: *@yahoo.com*, *@gmail.com*, *@freemail.com*, ali i *@zg.t-com.hr* itd.

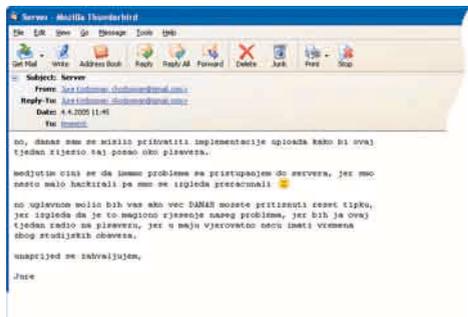
Što je zgodno kod elektroničke pošte? Upravo to što se zaista radi o pismu, doduše računalnom, ali ipak

pismu, koje dobiješ u sandučić, vidiš tko i što šalje, a potom otvoriš i čitaš ona koja želiš i kada želiš. Budući da je sve jednostavno i relativno nezaštićeno, odatle i silni problemi. Svatko svakome na manje-više javnu adresu može poslati bilo što, pa i reklame, viruse, bombe... Eto koliko je ova pošta slična običnoj – sjetite se samo antraksa, bomba u paketima i sl.

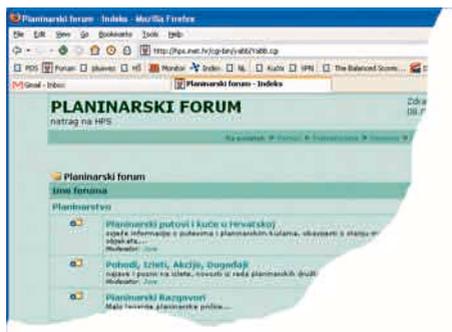
FORUM

Odmaknemo li se malo od maila i sustava koji »glume« klasične načine komuniciranja, pa stvar učinimo nešto javnijom, dolazimo do foruma. Ima ih sva sila, a forum pod okriljem HPS-a (*hps.inet.hr*) vrlo je popularan i mnogi ga drže glavnim sredstvom međuplani-narske komunikacije u Hrvatskoj. Čim uđete, već ga možete koristiti, najprije tek kao gost, a ako se registrirate, postajete dio zajednice i imate određena veća prava.

Paradigma foruma je oglasna tabla (zapravo više njih, svaka tema za sebe), kojoj preko interneta u svakom trenutku može pričati ama baš svatko s bilo kojeg kraja svijeta i na koju može dopisati svoju poruku, odnosno, svatko može pročitati sve ispisane poruke. Kako u poruci svatko iznosi svoje mišljenje, obično drugi žele ponešto dodati, ispraviti ili čak kritizirati izrečeno, a to se i očekuje. Tako se vrlo brzo znadu zahuktati intenzivne rasprave o nekoj temi dok se stvari ne istjeraju »na čistac«, a mogu se i vrlo brzo pronaći tražene informacije, jer puno ljudi puno zna.

* Autor se računalima koristi već više od 22 godine; prvi modem je naišao kasnih osamdesetih, od Interneta nije bilo ni »!« pa smo se čudili kako BBS juri na brzini od 2,4; Internet sam vidio prije deset godina u Nancyju u Francuskoj i nisam vjerovao da slike stvarno dolaze s Novog Zelanda; kad danas ADSL juri 384 »na sat«, to više nikoga ne čudi...

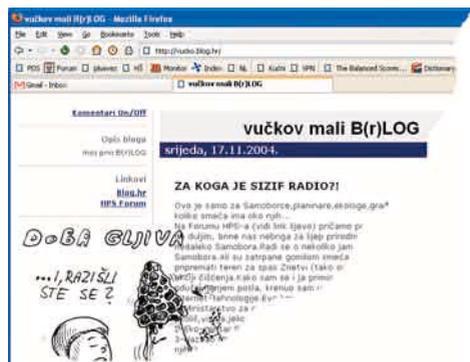
I dok je za mail potrebno dvoje, za pravu raspravu na forumu mora se skupiti cijela zajednica. Zato, da bi se stvar dalje razvijala – forumaši, samo naprijed!

BLOG

Sustav blogova nastao je kao sustav za vođenje javnih dnevnika, dakle mjesta gdje oni koji imaju potrebu objelodanjuju svoja iskustva na dnevnički bazi. Budući da su planinarske aktivnosti vrlo »dnevnički«, premda bi bolje bilo reći tjednički orijentirane (čak se i neke popularnije teme na Forumu HPS-a nazivaju »Gdje ste bili ovaj vikend?« i sl.), to bi bilo vrlo elegantno izvesti na blogu, tim prije što i ovdje svaka

otvorena tema može također biti popraćena komentarima svih koji žele komentirati.

Više, međutim, intrigira mogućnost bloga da svakome, čak ni onome tko nema nikakva programerska, dizajnerska ili uopće webaška iskustva, omogući da otvori svoje prave pravcane web-stranice, čak s izvjesnom dozom osobnosti i kreativnosti. Želi li tko napraviti i postaviti svoje web-stranice, a nema mogućnosti ili se jednostavno ne želi duboko u to upuštati – toplo preporučujem. Za primjer nudim desetak blogova koje su u dva tjedna napravili moji učenici koji web nikad prije nisu radili. Pogledajte: taskforce.blog.hr.

KAKO STEĆI WEB-STRANICE

1. Identitet. Da biste »postojali« na Internetu, trebate steći ime. Možete se zadovoljiti i biti podstanar kod nekoga (adrese oblika www.pdsumar.hr/hirc ili planinari.pliva.hr). Međutim, budući da svaka osoba u RH ima pravo na svoj internetski identitet, predlažem da ga i zatražite. Idite na stranice www.carnet.hr, ispunite obrasce i dobit ćete identitet (domenu) tipa osoba.iz.hr. Isto važi i za planinarska društva, s time da ona mogu dobiti pravu domenu, primjerice www.pdsumar.hr.

2. Prostor. Sada morate pronaći životni prostor za svoj novostečeni identitet, tj. naći nekog vlasnika servera koji bi vas rado smjestio na svoj server. Ima velik broj besplatnih web-hostinga, a još više onih koji se plaćaju. Teško ćete naći nekog tko bi besplatno udomio vašu domenu. Imate li dodatne prohtjeve: CGI, skripte, baze podataka - stvar se dalje komplicira.

3. Pristup. Onaj tko vam je iznajmio prostor mora vam dodijeliti pristup, obično *username* i *password*, koji će vam »otvoriti« kanal, najčešće FTP, za lansiranje vaših uradaka na sam server.

4. Sadržaj. Tu tek dođe ono najvažnije – treba dizajnirati stranicu, iskodirati je – ručno ili raznim alatima, programirati skripte i druge aktivne elemente, eventualno projektirati, kreirati i napuniti bazu podataka. I konačno – ne zaboravite sve to održavati!

Naravno, postoji lakši put:

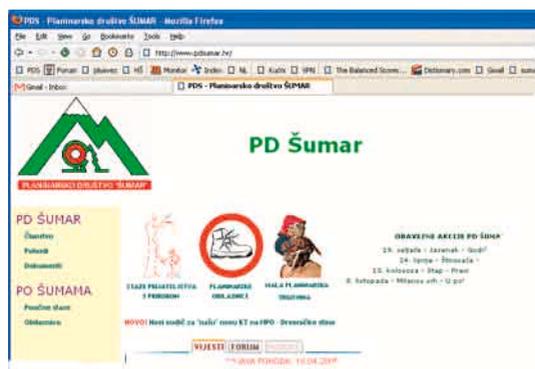
1a. Registrirajte se kod nekog od naših internet providera i već kao najmanji korisnik (besplatno!) u paketu ćete dobiti »podstanarski« identitet, određen prostor i FTP-pristup, pa čak i određen broj e-mail adresa. Kao što vidite, nedostaje samo sadržaj. Njega ipak morate sami osmisliti.

1b. No, ako se traži jednostavnost, primijetite da BLOG daje čak i dio sadržaja – dizajn, kalendar, komentiranje.

Čini mi se da je *blog* prirodniji medij za provođenje određenih misija koje imaju naročito najjači forumaši. Ne znam zašto se nije dogodio taj pomak, a nadam se da će i ovo pojašnjenje malo pomoći u tom smjeru.

WEB-STRANICE

I konačno, kao krajnja instanca predstavljanja nekoga ili nečega na prostorima interneta, dolazimo do web-stranica. Kao što se dalo naslutiti u prethodnim odlomcima, da biste napravili zaista dobre web-stranice, treba ponešto i znati. Ali, iznenadit ćete se, nije najvažnije ni programiranje, ni poznavanje visokih tehnolo-

MALO O TEHNICI

Da biste uopće komunicirali računalom, morate se umrežiti, tj. računalo treba na neki način spojiti sa svijetom. Budući da ima mali milijun načina da to učinite, a stalno se otvaraju i neki novi, nećemo se u ovom časopisu baviti tehnologijama. Spomenimo samo najjednostavniji i najjeftiniji – u računalo ugradite modem, spojite ga na telefonsku liniju, zatražite kod nekog *provider*-a pravo pristupa (besplatno!) i surfajte. Komplikirano? Ne, tu tek počinje veselje. Ako su vam potrebe veće, ima i digitalnih načina (ISDN, ADSL), ima i bežičnih tehnologija, pa GPRS, UMTS...

logija, već je najvažnije imati ideju, kvalitetan sadržaj, a potom i volje da sadržaj održavate. Nije li tako, dobit ćete stranice koje nikoga neće zanimati, pa ih nitko neće posjećivati, a još je tužnije nailaziti na sadržaje koji govore o – lanjskom snijegu.

Osnovni na način pristupa web-stranicama njihova adresa, kao i kod e-maila. Web stranice imaju svoju

MALO O PLANINARSKIM DOMENAMA I ADRESAMA...

Pri izboru domene treba težiti da ona bude jednostavna, jasna i sama po sebi razumljiva. Ako je tako, lakše će se pamtit, lako unositi, a s pravom domenom bit ćete i dostupniji. Istodobno, nije pristojno da bude »neistinita«. Recimo, ja bih lako mogao registrirati domenu *misscroatia.tk* (»tk« je oznaka otočja Tokelau, 10 km² negdje na Pacifiku, koje vrlo rado ustupa svoju »tk« oznaku svakome tro zatraži), ali time neću biti ljepši, a glupo je i da se predstavljam kao Polinežanka!

– **www.planinar.hr** – primjer loše imenovane domene. Nitko, pa ni Stipe Božić ne može za sebe reći da je on glavni planinar Hrvatske. Netko će možda pomisliti da je to domena vašeg omiljenog časopisa, no dodamo li da je domena registrirana na Planinarski savez Zagreba, jasno je koliko je naziv domene apsurdan, jer iz nje ni po čemu ne možete da se iza skriva PSZ.

- **hpd.jastrebarsko.hr** – ovo sam uvijek smatrao genijalnim rješenjem, a čak se i ne radi o domeni, već poddomeni; znači HPD »Jastrebarsko« (inače drugi dobitnici priznanja HPS-a za najbolje web stranice) »podstanari« su na domeni grada Jastrebarskog, ali se ovako sve idealno uklopilo.
- **www.ericsson.com/hr/etk/planinari.shtml** – ovo bi bio primjer laganog nemara za korisnika; očito dečki nisu ni planirali pristupiti direktno na adresu; a jednostavnom registracijom domene i redirekcijom na serveru sve bi bilo jednostavnije, recimo: *www.hpdericsson.hr* ili nešto slično.
- **www.maliscak.tk** – evo nam Polinežana; Mališćak je valjda neko brdo na prije spomenutom Tokelau otočju, koje je zaslužilo da bude predstavljeno na webu i »ulinkano« na stranicama HPS-a.

adresu, koja mora biti jasna, jednostavna i jednoznačna. Na žalost, često je uvjetovana raznim organizacijskim pa i tehničkim razlozima, ali ne znači da ne treba težiti idealnim adresama. Drugi je način pristupa da netko na svojim stranicama postavi tzv. *link* na vaše stranice. Logično je da stranice vašeg društva »nalinka« HPS, na stranicama svojeg društva vi ćete linkati svoje privatne stranice itd.

I konačno, mnogi korisnici vjeruju samo u pretraživače Interneta. Spomenimo ovdje samo najpoznatiji *www.google.com*. To su automatski sustavi koji stalno pretražuju i indeksiraju cijeli bjelosvjetski web-prostor, a kad netko potraži, naprimjer neko planinarsko društvo, idealno je ako mu Google isporuči upravo adresu njegove web stranice. Probajte za svoje – moje PD radi ko urica, bez obzira na »Š« u nazivu (a radi i za Mališćak s Tokelau otočja!)

U sljedećem broju: Planinarska web-stranica

PRIJE PISAMA ČITATELJA – PISMO UREDNIKA

Nakon izlaska 3. broja, uredništvo »Hrvatskog planinara« primilo je nekoliko pisama čitatelja. Najveću pozornost izazvao je članak o upotrebi GPS-uređaja u planinarstvu, objavljen u rubrici »Nove tehnologije i planinarstvo«. Ta je rubrika zamišljena kao serijal s osnovnim uputama za početnike, pisanim u ležernom tonu, a uveli smo je na poticaj Branka Meštrića, jednoga od novih članova Uredničkog odbora. Brojni su čitatelji novu rubriku obasuli pohvalama i prijedlozima, ali primili smo i nekoliko kritika i prigovora. To je zapravo znak da s uvođenjem rubrike nismo pogriješili jer je očito čitatelji sa zanimanjem čitaju. Uostalom, planinarstvo nije stalo s prvim izletom prije 130 godina niti časopis »Hrvatski planinar« smije biti samo glasnik o planinarskoj povijesti i lijepim izletima. Serijal članaka o novim tehnologijama, poput članka o suvremenoj planinarskoj opremi u prošlom broju, zaslužuje svoje mjesto u planinarskom časopisu jer je riječ o suvremenosti, pa i pogledu prema budućnosti planinarstva. Takvi članci pogotovo su zanimljivi kad su pisani neobaveznim i nesuhoparnim stilom, kako je to bio slučaj u prošlim brojevima.

Koristi od novih tehnologija za planinarstvo su goleme i omogućavaju ono što je još donedavno bilo nezamislivo. Kao civilnom ročniku u Parku prirode Žumberak-Samoborsko gorje, tijekom prošle zime zadaća mi je bila je obići sve planinarske putove na tom

području i snimiti njihove trase pomoću GPS-uređaja. Rezultat obilaska terena s GPS-uređajem bit će nova precizna i kvalitetna karta Žumberka i Samoborskog gorja. Takav obilazak, imao je i za mene osobno visestruku korist: osim što je planinarenju dao dodatnu svrhu i smisao, prisilio me da naučim planinariti »propisno«, kako je navedeno u planinarskim priručnicima. Obilaziti teren s GPS-om znači odreći se improviziranja, vratiti se uvijek kada se zaluta do posljednje videne markacije i sistematično obići putove u cijelosti, od početka do kraja. Zapravo, za takav je način planinarenja zamišljena većina planinarskih obilaznica. Cilj je obilaznica da provedu planinara nekom zanimljivom trasom, no jurišnici za žigovima uglavnom jurcaju od jedne do druge kontrolne točke, prolazeći pješice tek nezaobilazne dijelove trase. Tek obilazeći teren na sustavan način, dakle zahvaljujući GPS-u, obišao sam i upoznao brojne putove kojima godišnje prolazi možda tek nekoliko desetaka planinara – ako i toliko.

Tijekom zime, upravo u vrijeme kad je Branko Meštrić, s kojim je dogovoren serijal o novim tehnologijama, dovršavao svoj članak za 3. broj, primili smo i članak Božidara Krznarića o GPS-u. Urednički je odbor zaključio da je taj članak vrlo stručno napisan i da bi zbog stručnosti možda čak bio nerazumljiv većini čitatelja, pa je odgodio njegovo objavljivanje i u 3. broju objavio članak Branka Meštrića. Autor neobjavljenoga članka javio nam se oštrim pismom, navodeći netočnosti u objavljenom članku, a na dvije netočnosti pozornost nam je skrenuo i jedan od vodećih hrvatskih kartografa,

prof. dr. Miljenko Lapaine, također čitatelj našeg časopisa. Premda većina čitatelja pogreške u članku vjerojatno nije ni primijetila niti su im bitne (dio »pogrešaka« zapravo proistječe iz toga što je autor članka koristio izvor s nešto starijom definicijom GPS-sustava s web-stranica <http://gps.faa.gov>), radi potpunosti, ta dva pisma objavljujemo kao ispravke i dopune članku o GPS-u, a ujedno i kao ilustraciju s kakvim se kritikama susreće Urednički odbor HP-a.

Alan Čaplar, urednik »Hrvatskog planinara«

ČLANAK O GPS-U ZBIR JE NETOČNIH PODATAKA

Poštovano uredništvo!

Kada sam prošle jeseni na internetskom forumu HPS-a pročitao da su se neki planinari počeli služiti GPS-uređajem, osjetio sam potrebu kao kompetentna osoba za to područje (dipl. inž. geodezije i desetak godina korisnik GPS-uređaja i u struci i u planinarstvu) napisati članak za HP. Već tada se u meni javila sumnja da moj članak možda neće biti objavljen i sada vidim da sam bio u pravu. A tek kada sam pročitao objavljeni članak g. Meštrića napisan s toliko omalovažavanja tako kompliciranog sustava, morao sam napisati ovo pismo.

Vi ste, gospodine uredniče, načinili odabir i objavili članak na opću žalost čitatelja, iako ste morali vidjeti kao odgovorna osoba da je omalovažavajući i podrugljiv. Ako niste, onda niste sposobni biti urednik ili pretvarate časopis u satirički list. U tom se slučaju ispričavam. No, još gore od toga je činjenica da je članak skup netočnih i neistinitih podataka:

- Nije istina da GPS-uređaj određuje vrijeme nego samo računa svoj položaj, obrađujući pomoću zadanih algoritama primljene podatke odaslane u poznatom trenutku vremena s najmanje 3 satelita (jer oni imaju atomske satove)
- Nije istina da je za vojne svrhe tako mala točnost kako se navodi u članku.
- Nije istina da ima 24 nego 28 satelita.
- Nije istina da kruže oko Zemlje u orbitama na visini od 22200 km, nego na 20200 km.
- Nije istina da se parametri preračunavaju u neki koordinatni sistem, nego oni kao konstante služe za preračunavanje.

– Nije istina da se koristi Gauss-Krügerov koordinatni sustav, nego su dva koordinatna sustava s 15-im i 18-im meridijanom kao ishodišnima (x), a projekcija preslikavanja u ravninu je Gauss-Krügerova konformna poprečna cilindrična. To je nešto sasvim drugo.

– Nije istina da je u GPS-u WGS84 najčešći koordinatni sustav, nego je to jedini operativni koordinatni sustav.

– Nije istina da se jednostavno koordinate skidaju s karte običnim trokutom. Što ako je mjerilo karte 1:5.000, 1:25.000, 1:50.000 ili 1:200.000? Jedino je jednostavno skidanje s karte 1:100.000.

Neću više nabrajati jer sam se umorio, no napominjem da bi bilo još toga za ispraviti. Zbog svega navedenog, nazvao sam članak zbirom netočnih podataka.

Božidar Krznarić, dipl. inž. geodezije

DVIJE PRIMJEDBE

Poštovano uredništvo »Hrvatskoga planinara«!

Pročitao sam zanimljivo pisani članak o GPS-u u 3. broju HP. Radi izbjegavanja mogućih nesporazuma kod čitatelja, predlažem vam da objavite ove dvije primjedbe.

1. Nije točan podatak da je za vojne potrebe točnost slabija od 20 metara, a za civilne slabija od 100 metara. Kad bi to bilo istina, onda bi upotreba takvog uređaja bila za planinarske potrebe besmislena. Točnost običnog ručnog GPS-prijamnika dostupnog gotovo svakom planinaru je između 4 i 10 metara, ovisno o uvjetima. To sam ustanovio u okolici Zagreba, noseći sa sobom takav prijammnik skoro svaki vikend već nekoliko godina.

2. Kad hodamo po terenu ne krećemo se po geoidu, kako kaže autor članka, nego po Zemljinoj površini. Geoid je zamišljena ploha koja se ne podudara sa Zemljinom površinom i o kojoj planinari ne moraju znati ništa, pa je bolje da se time i ne opterećuju. Ako ih to iz nekog razloga posebno zanima, onda im preporučujem da pitaju nekog od profesora s Geodetskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Kačićeva 26. U slučaju da slučajno ne znate gdje je Kačićeva ulica u Zagrebu, a imate GPS-prijammnik, neka vas on dovede: u sustavu WGS84 koordinate Geodetskog fakulteta su: $f_i = 45\ 48\ 31.7$, $\lambda = 15\ 57\ 49.0$.

prof. dr. Miljenko Lapaine

IVAN PAVAO DRUGI (1920-2005) ili Papa Karol Wojtyła, kako želite

Danas, kad se svi osjećamo pozvani napisati poneku riječ o Svetom Ocu, koji se (kako mi vjernici govorimo, a drugi vole zaboraviti) 2. travnja 2005. u 21:37 sati rodio za nebo, treba reći ponešto o njemu kao planinaru i skijašu.

Bez sumnje, bio je najveći čovjek 20. stoljeća. A bio je poseban. Ne želim o tome pisati kao drugi. Želim dati tek nekoliko primjera.

Kad je jedan moj prijatelj svećenik, koji je najčešće bio civilno odjeven, postao župnikom u jednoj od naših župa, prvo što je morao kupiti bila je reverenda. Znaite, to je onaj dugački crni kaput – halja koju službeno nose svećenici kad dođete kod njih. Na moj upit jednostavno je odgovorio da te vjernici često ne doživljavaju svećenikom ako nemaš reverendu.

Ivan Pavao II. ili krajem četrdesetih godina prošlog stoljeća tek »prečasni Karol«, a za prijatelje Lolek, znao

je da je jedan od najboljih načina okupljanja mladih upravo planinarstvo. Iz svoje župe u južnoj Poljskoj vodio ih je po obroncima i vrhovima Visokih Tatra. A sada se vraćam na malo prije spomenutu reverendu. Prije pola stoljeća, u jednoj Poljskoj, katolički prilično konzervativnoj, nezamislivo je bilo da svećenik ide civilno odjeven na izlet s mladima. Da se ljudi ne sablazne, gdje god su dolazili nisu ga oslovljavali s »velečasnik« već sa »striče«. Na taj je način on već tada, prije pola stoljeća, rušio barijere među strukturama u Crkvi.

Skijao je i planinario najviše po »svojim« Tatrama. Možete li zamisliti kardinala na skijama!? Kad su ga novinari pitali nije li nedolično da jedan kardinal skija, on je odgovorio kratko: »Jest! Nije u redu da jedan kardinal skija – loše!« A kao Sveti Otac, redovito je odlazio u sjevernu Italiju, odmarao se i lutao planinama kad god je to mogao.

Ako bolje razmislimo, shvatit ćemo zašto je planinario i volio planine. Bio je mistik, a mistici uglavnom svi vole planine. Tamo se, kažu, najviše osjeća blizina

neba, taj spoj vječnosti i prolaznosti zemlje. Kako je nama vjernicima koji na taj način razmišljamo jednostavno pokazati da je Bog ovdje, da je uvijek s nama i da nam je blizak i sveprisutan! Onima koji ne vjeruju, to možda zvuči čudno, ali Karol Wojtyła bio je dokaz toj istini. Možda nekome zvuči čudno na taj način pisati o najvećem čovjeku 20. stoljeća, ali mi znamo, dapače, sigurni smo da upravo sada osvaja sve najviše planinske vrhunce!

Pontifikat je započeo riječima »Ne bojte se, vjerujte Kristu!«, a završio ga riječima »Radostan sam!«. Možda se u tom rasponu krije odgovor na mnoga naša pitanja. Meni osobno ostaje tek jedno: zašto je veličina redovito toliko jednostavna!?

P.S. Nikada neću zaboraviti lica njegovih dužnosnika kad je u Meksiku na glavu stavio meksikanski

šešir, ili kad je pred crkvom Svetog Petra vrtio štapom kao propelerom. Žao mi je samo što ih nisam vidio onoga trenutka kad je negdje u Dolomitima zadigao službenu halju i hrabro pokazao gojzerice na nogama!

prof. Krunoslav Milas

Dodajmo ovome da je Izvršni odbor HPS-a, nakon smrti pape Ivana Pavla II, pokrenuo inicijativu da se, u spomen na tog jedinstvenog čovjeka i planinara, neki od tradicionalnih planinarskih pohoda posveti njemu. Najvjerojatnije će to biti tradicionalni zimski pohod na Svetu Geru, koji je započeo u ratno doba upravo na poziv pape Ivana Pavla II da se moli za mir u Hrvatskoj.

Ur.

OČISTIMO MEDJAME U SAMOBORSKOM GORJU!

Zagađenje prirode postaje sve veći problem, a mi planinari to najbolje vidimo. Potaknuti člankom o zagađenju speleološkog lokaliteta Medjame kod Samobora, koji je objavljen na internetskom Forumu HPS-a, članovi toga Foruma pokrenuli su akciju čišćenja. Medjame su zapravo više pukotina u zemlji od kojih je najduža dugačka 95 m, a najdublja duboka 26 m. Pukotine su većim dijelom zatrpane različitim otpadom, olupinama automobila, bijelom tehnikom, bačvama, šutom, organskim otpadom, pa se okolinom širi neugodan miris.

Medjame se nalaze u slivnom sistemu rječice Gradne, koja protječe kroz Samobor pa postoji opasnost i od zagađenja vode. Ubrzo su se akciji priključili Planinarsko-ekološka sekcija HPD »Zagreb-Matica« te Speleološki klub Samobor. Dana 31. ožujka 2005. u prostorijama HPD »Zagreb-Matica« osnovan je Odbor za Medjame, čiji je cilj očistiti ovaj jedinstveni speleološki objekt. Odlučeno je da su nositelji kampanje ove dvije udruge, a usvojen je i plan akcija. Više o akciji možete pročitati na www.medjame.planine.org.

Faruk Islamović

POKRENUT INTERNETSKI PORTAL O PTICAMA

U subotu 12. ožujka u Multimedijalnom institutu »Mama« u Zagrebu održana je promocija prvog hrvatskog internetskog portala posvećenog pticama (www.ptice.net). Portal je zamišljen kao informacijski centar na kojem ljubitelji ptica, bez obzira na stručnost, mogu sudjelovati u raspravama, unositi vijesti, objavljivati svoja opažanja i istraživanja te razmjenjivati informacije radi međusobnog povezivanja zaljubljenika u ptice i popularizacije ljubiteljske ornitologije u Hrvatskoj. Zamisao je omogućiti komunikaciju nestručnjaka s krovnim udrugama i organizacijama koje se bave proučavanjem, promatranjem i zaštitom ptica te im omogućiti da na jednom mjestu informiraju javnost o svojim projektima i akcijama. S portala se svatko može uključiti na stranice ornitoloških društava, zaštićenih područja, međunarodne stranice posvećene pticama itd.

Pozivamo zainteresirane planinare da se uključe u rad portala kako bi doznali više o planinskim i drugim pticama i dali svoj doprinos njihovu upoznavanju i zaštiti.

NOVA PLANINARSKA KUĆA NA VRHU VOŠCA NA BOKOVU

U nedjelju 29. svibnja službeno će se otvoriti nova planinarska kuća »Vošac« na Biokovu. Otvaranje je u HPS-ovom kalendaru bilo najavljeno za 26. svibnja, no došlo je do malog prolongiranja da bi ostalo više vremena za završne radove, ali i radi povezivanja s tradicionalnim usponom na Biokovo, koji se održava 29. svibnja.

Riječ je o objektu izgrađenom ranih pedesetih godina za vojne potrebe, koji je ubrzo napušten. Do današnjih dana objekt je bio gotovo potpuno devastiran i urušen. Članovi Speleološko-alpinističkog kluba »Ekstrem« iz Makarske počeli su ga prije dvije godine obnavljati i tako su ga sačuvali od propasti, na korist svih ljubitelja planine i planinarenja. Građevni materijal, namještaj i ostale potrepštine, iznijeli su sudionici obnove na svojim leđima. Uz veliko financijsko samoodricanje i desetine radnih akcija makarski planinari konačno su dočekali otvaranje objekta koji će im bitno popraviti uvjete djelovanja.

Kuća raspolaže s dvije spavaonice u kojima je ukupno 14 ležaja, ima potpuno opremljenu blagovaonicu, spremište, unutarnji WC, struju i dvije čatrnje s pitkom vodom. Kuću posebno krase položaj: nalazi se na samom grebenu Biokova, na 1422 metara, na mjestu s kojeg se otvara pogled prema svim srednjodalmatinskim otocima, a za lijepa vremena čak i do talijanske obale. Više podataka o opremljenosti te slike kuće i njezine unutrašnjosti mogu se pronaći na web-adresi: www.ekstrem.hr. Veliku pomoć pri obnovi pružila nam je Javna ustanova Park prirode Biokovo.

Kuća će u ljetnoj sezoni, od 1. srpnja do 1. rujna, biti stalno otvorena, a u ostalim prigodama po dogovoru. Telefoni za kontakt su: 091/52-76-441 (Bockovac) ili 098/96-87-786 (Delić), a možete nam pisati i na e-mail: ekstrem@ekstrem.hr.

Niste li još odlučili kako provesti posljednji svibanjski vikend, pozivamo Vas da nam se pridružite u usponu na Biokovo i svojom nazočnošću uveličate taj događaj.

Dragan Delić

Nova planinarska kuća »Vošac«

foto: Dragan Delić

POSTAVLJENO OSIGURANJE NA DRAGOJLINOJ STAZI

Konačno je i na to došao red. Odavno je u HPD »Željezničar« iz Zagreba odlučeno da se na Dragojlinoj stazi na Okić postavi čelična užad i tako trajno riješi osiguranje te nimalo lake staze. Međutim, kad se trebalo prihvatiti posla, uvijek je nešto iskrsnulo pa smo rokove pomicali iz godine u godinu. No, 2. i 3. travnja sve se nekako poklopilo i Društvo je to pitanje skinulo s dnevnog reda.

Jedna se skupina prihvatila izrade stepenica na strmom zemljanom dijelu, koje će ubuduće znatno olakšati pristup osiguranoj stijeni, dok je druga skupina bušila rupe u stijeni i zabijala klinove. Treća je skupina odmah zatim provlačila sajlu kroz klinove, natezala je i učvršćivala stezaljkama. Na kraju je došao red i na stopinke, odnosno klinove koji služe kao gazište za nogu penjača. Robert Smolec, pročelnik markacijske sekcije odmah je obilježio novi klinčani put planinarskim oznakama.

Kad je posao bio pri kraju, pokvarila se bušilica i od posla više nije bilo ništa. Na kraju je ipak sve dobro završilo jer su sutradan dvojica članova nekako uspjeli rezervnom bušilicom izbušiti preostale rupe.

Nije bilo lako na tu vrlo strmu stazu dopremiti tristo kilograma opreme i materijala i zatim dio toga vratiti. Usto je nekoliko članova Društva očistilo dio potoka Okićnice od krupnog otpada i plastike. U dvodnevnoj je akciji sudjelovalo ukupno 19-oro članova, a uloženo je oko 200 radnih sati.

Ono što nam je bio cilj ostvarili smo. Najteži dio Dragojline staze sad je osiguran čeličnom sajлом. Siguran sam da bi i sama Dragojla bila jako zadovoljna.

Slavko Patačko

Postavljanje čelične sajle na Dragojlinoj stazi na Okiću

foto: Hrvoje Jenei

Lapis Plus d.o.o.
ZASTUPNIK Pro-luX
ZA RH BiH i SLO

Compact dalekozori

Monokulari

ZOOM dalekozori

Panoramski dalekozori

Kompasi

Alu. bat. lampe

BESPLATNI PROSPEKTI 01/4677015
www.lapis-plus.hr

PONOVNO OTVOREN PLANINARSKI DOM »LAPJAK« U VELIKOJ

Dom »Lapjak«, koji nekoliko godina nije bio u upotrebi, ponovno može ugostiti planinare. »Lapjak« zasad funkcionira kao planinarska kuća, tj. otvoren je za planinare isključivo po dogovoru. U domu zasad može prespavati tek 18-oro planinara. Premda kuhinja ne radi, planinarima, uz prethodni dogovor, HPD »Sokolovac 1898« može pružiti kompletnu ugostiteljsku uslugu. Za sve obavijesti i dogovore o boravku u domu, možete se koristiti telefonskim brojevima: 034/291-490 ili 098/94-55-243 (dr. Antun Lovrić).

dr. Antun Lovrić

»KUGINA KUĆA« I »VILA VELEBITA«

Planinarske kuće »Kugina kuća« i »Vila Velebita« na srednjem Velebitu bit će otvorene od 1. lipnja do kraja rujna. Informacije, osim predsjednika gospićkog PD »Željezničar« Tomislava Čanića (098/96-10-042), o Kuginoj kući daje Mile Štajdohar (098/439-725), a o »Vili Velebita« Ivica Jelić (098/93-78-165).

PREMUŽIĆEVA STAZA OPET U OPASNOSTI – KAKO JE SPASITI?

Premužićevoj stazi na Velebitu, jedinjoj našoj planinarskoj vrijednosti europskih razmjera, opet prijete opasnost. Opet bi jedna njezina dionica trebala biti pretvorena u cestu. Najprije je, prilično davno, njezinom trasom probijena cesta od Oštarija do Stupačinova u dužini od 4 kilometra, zatim 2 i pol kilometra u zavižanskoj kotlini, pa manji dio kod Stupačinova u srednjem Velebitu, a najnovija joj opasnost prijete kod Štokić Dulibe, dokle bi došla nova šumska cestom s Dokozine plane pod Šatorinom. Nova cesta ne bi imala ni prometnu ni turističku, nego isključivo šumarsku svrhu.

Premda izgradnja svake ceste narušava prirodu, planinari i razumni ekolozi u načelu prihvaćaju takav ustupak civilizaciji, ako su dobro odvučeni razlozi za i protiv i ako se poštuju određeni uvjeti. Slučaj s Premužićevom stazom sasvim je specifičan. Jednom u budućnosti će 50 kilometara Premužićeve staze postati jedna od najljepših, ako ne i najljepša dionica u mreži europ-

skih pješačkih putova kojih sada ima oko 50.000 km. Zbog toga je nova cesta ne bi smjela progutati. Ako se trasa ceste nikako ne može premjestiti, investitor bi trebao usporedno s njom trasirati novu stazu, bar desetak metara daleko od ceste.

Drugi bi uvjet bio da cesta svakako bude asfaltirana, čime bi se spriječilo da njezina okolina bude pokrivena slojem prašine koja doslovce uništava okolni biljni plašt. Sjetimo se primjera ceste koja od zaselka Marasovića vodi do ulaza u Nacionalni park »Paklenica«: tih nekoliko kilometara pretvorilo se nakon asfaltiranja od rugla u prirodi u prekrasnu zelenu aleju. Osim toga, može se boja asfalta, po uzoru na nacionalne parkove u naprednijim zemljama, po potrebi prilagoditi okolnom terenu.

Imajući u vidu izuzetnu graditeljsku, kulturnu, turističku i planinarsku vrijednost Premužićeve staze, Izvršni odbor HPS-a je tijekom ožujka Ministarstvu kulture uputio prijedlog da se cijela Premužićeva staza proglasi spomenikom kulture.

prof. dr. Željko Poljak

IZ KOMISIJE ZA PLANINARSKÉ PUTOVE

U Hrvatskom planinaru 1/2005, pod naslovom »Za bolju suradnju markacista«, objavljena su imena povjerenika Komisije za planinarske putove, za sva planinska područja. Budući da se članstvo u Komisiji izmijenilo, promijenjena su i zaduženja, pa Komisija objavljuje novi popis povjerenika po područjima i ujedno poziva županijske i gradske saveze koji to još nisu učinili, da izaberu svog predstavnika u Komisiju za planinarske putove HPS-a. Neka to bude iskusni planinar-markacist, koji će moći ostvariti suradnju s planinarskim društvima svojeg saveza na održavanju planinarskih putova.

Navodim imena povjerenika, njihove brojeve telefona i e-mail adrese za kontakt:

– za južnu Dalmaciju (splitsko i dubrovačko područje s otocima)

Hrvoje Gold, 01/48-26-527, 098/45-22-42, hrvoje.gold@fzp.hr

– za srednju Dalmaciju (šibensko i zadarsko područje s otocima), Dalmatinsku Zagoru i Liku

Boris Bjedov, 01/34-51-042, boris.bjedov1@zg.htnet.hr

– za Istru i sjeverne otoke

Sven Pavlaković, 01/62-52-216, 098/237-563, sven.pavlakovic@siemens.com

– za sjeverni i srednji Velebit

Tomislav Pavlin, 01/61-40-016, 098/313-713, tomislav.pavlin1@zg.htnet.hr

– za južni Velebit i Gorski kotar

Edo Hadžiselimović, 01/36-37-817, edo.hadziselimovic@inet.hr

– za Samoborsko i Žumberačko gorje, Kordun, Baniju i Karlovačko Pokuplje

Zdenko Kristijan, 01/33-62-886, 098/76-88-874

– za Zagrebačku županiju

Mladen Grubanović, 01/48-17-010

– za Hrvatsko zagorje

Ronald Schreiner, 01/38-34-067, 091/54-26-062; ronald.schreiner@zg.t-com.hr

– za Slavoniju i područje od Slavonije do Zagreba

Jasna Kosović, tel. 01/46-49-584, 098/94-61-906

Jasna Kosović

PRVIH PET GODINA PD »MALIŠČAK« IZ VELIKE

Planinarsko društvo »Mališčak« iz Velike tijekom svibnja ove godine proslavlja prvih pet godina postojanja. Tijekom tih pet godina društvo je organiziralo niz planinarskih izleta po Hrvatskoj i susjednoj Sloveniji, a ugostili smo i mnoga planinarska društva iz Lijepe Naše. Osim o organiziranju izleta, društvo skrbi i o planinarskom skloništu »Mališčak« i putovima koji do njega vode iz Velike. Unutar društva djeluje sportsko-penjački odsjek, koji je za potrebe treninga članova izgradio manju umjetnu stijenu. Osim planinarenjem i sportskim penjanjem, članovi se bave i alpinizmom, visokogorstvom i brdskim biciklizmom. Jedan naš član ove je godine nastupio i na prvom prvenstvu Hrvatske u lednom penjanju. Nekoliko je članova društva uključeno je u rad HGSS stanice Požega, a zajedno skrbimo i o planinarskoj kući »Nevoljaš«.

Iako je u rad društva uključen skroman broj članova, pretežno mlade generacije, uspijevamo mnogo toga ostvariti. Najveću podršku pruža nam Općina Velika, koja nas redovito financira iz općinskog proračuna.

Prošle smo godine pokrenuli i web stranicu društva (www.maliscak.tk) na kojoj redovno obavješćujemo članove i sve zainteresirane o prošlim i budućim događanjima u društvu. Na stranicama posjetitelji mogu osim plana izleta i izvještaja o radu pronaći i zanimljivosti vezane uz naše mjesto, opise planinarskih putova, biciklističkih staza i druge obavijesti koje mogu biti korisne planinarima.

Povodom proslave pete godišnjice djelovanja organiziramo planinarski tjedan koji počinje 22., a završava 29. svibnja. Dana 22. svibnja predviđeno je otvaranje kružne biciklističke staze Velika – Stražeman – Velika, za 24. predavanje o planinarstvu u OŠ »I. G. Kovačić« u Velikoj, 25. će biti svečano postavljena nova oglasna ploča na Trgu sv. Augustina u Velikoj. U petak, 27. svibnja predviđena je svečanost preuzimanja zgrade stare škole u Poljanskoj (7 km zapadno od Velike), koju planiramo preurediti u planinarsku kuću, a 28. ćemo otvoriti dvije kraće planinarsko-turističke staze oko Velike. Završetak proslave predviđen je za nedjelju, 29.

Planinarsko sklonište »Mališčak« na Papuku

svibnja, kada organiziramo izlet do skloništa »Mališčak«, gdje ćemo uz roštilj zaključiti našu malu proslavu.

Kako bi ova naša mala proslava bila što uspješnija i svečanija pozivamo sve planinarske prijatelje da nam se pridruže. Sve informacije o proslavi i o radu društva možete naći na našoj web-stranici ili zatražiti putem e-maila: slavonijacimb@net.hr ili na mobitel: 098/17-10-681.

Drago Štokić

IZVANREDNA SKUPŠTINA HPD »ZRIN« IZ PETRINJE

Predsjednik HPD »Zrin« iz Petrinje, Marko Kovačević, sazvaio je 2. travnja Izvanrednu skupštinu da bi se odlučilo o statusu društva. Skupštini su se odazvala 34 planinara i gosti: pročelnica ureda za društvene djelatnosti grada Petrinje, Izabela Žilić, direktorica turističke zajednice grada, Ivanka Držaj i kao predstavnik HPD »Sisak«, Mile Božičević.

U uvodnom izlaganju, obrazlažući razloge sazivanja Izvanredne skupštine, Marko Kovačević je istaknuo da je HPD »Zrin« nakon obnove rada 1999. razvilo zapaženu aktivnost provedbom projekata »Petrijnska šetnica« i »Upoznajmo pri-

rodne ljepote Hrvatske« te utemeljenjem planinarskog fundusa pri Knjižnici i čitaonici Hrvatskog doma. Spomenute aktivnosti prepoznate su od strane gradskih vlasti (financijska potpora i Zahvalnica za uspješni rad i aktivno sudjelovanje u razvoju društvenog života Petrinje), turističke zajednice (Zahvalnica za provedbu projekta »Petrinjska šetnica«) i Vlada Republike Hrvatske (financijska potpora i Zahvalnica za poticanje i razvoj volonterstva u Republici Hrvatskoj). Međutim, krajem 2001. godine, odlaskom dotadašnjeg tajnika, rad društva sveo se na izlete preostalih članova uglavnom u vlastitoj režiji i o vlastitom trošku. Pred skupštinare je postavljeno pitanje svrsishodnosti takvog djelovanja i pitanje budućnosti društva.

Prisutni su članovi donijeli odluku da se društvo ne ugasi, nego da se izborom novog Upravnog odbora i uz pomoć Ureda za društvene djelatnosti, Turističke zajednice i prijatelja iz HPD »Sisak« pokuša osnažiti budući rad. Izabrani su novi predsjednik, Igor Žilić, dopredsjednik, Ivica Šustić, tajnik, Marko Kovačević, a za članove Upravnog odbora Višnja Dejanović i Nikica Čorić. Blagajnik je zbog pune blagajne i pozitivnog poslovanja i u otežanim uvjetima, i dalje Ante Mrgan. Nov je i Nadzorni odbor a čine ga: Ivica Golec, Zdravko Hrenar i Đuro Juić.

Đuro Priljeva

»PAPUČKI JAGLACI« BEZ JAGLACA

Poslije godišnje skupštine, održane 5. veljače u domu »Lapjak« u Velikoj, članovi HPD »Sokolovac« iz Požege uspješno su organizirali 23. proljetni izlet poznatiji pod imenom »Papučki jaglaci«. U tome su im pomogli Općina Velika, JU Park prirode »Papuk« i pripadnici Hrvatske vojske.

U nedjelju, 20. ožujka, po lijepom vremenu, u Velikoj se okupilo više od tisuću planinara i ljubitelja prirode iz Zagreba, Kutine, Bjelovara, Daruvara, Pakraca, Lipika, Nove Gradiške, Đurđenovca, Feričanaca, Orahovice, Našica, Slavnskog Broda, Đakova, Vinkovaca, Osijeka, Pleternice, Velike i Požege. Najbrojniji su bili članovi »Dilj-gore« iz Slavnskog Broda (125) i Osječani (dva društva) s više od 200 sudionika. »Papučke jaglace« tradicionalno pohode studenti požeškog Veleučilišta i skupina Osječana okupljenih u udruzi »Kumovik«. Sam naziv govori o čemu je riječ.

Manifestaciju je otvorio prigodnim riječima dr. Antun Lovrić, predsjednik HPD »Sokolovac«, a zatim se krenulo prema papučkim vrhovima i drugim ciljevima. Oni koji su se odlučili za put do Jankovca, Trišnjice ili na Češljakovački vis, gazili su dubok snijeg, a jaglacima ni traga. Ipak, sve je prošlo u najboljem redu,

Papučki jaglaci svake godine privlače sve više planinara i izletnika

zahvaljujući i dežurnim članovima HGSS-a iz stanice Požega. Posebice treba odati priznanje planinarskim aktivistima koji su užitek šetnje zamijenili obvezama u kuhinji, za šankom ili uz stol s publikacijama, značkama i pečatima.

Što svake godine privlači planinare da dođu u Veliku, najkraće je sazeo slavonskobrodski planinar Zlatko Gorec: »Prvenstveno druženje, upoznavanje novih i susret sa starim prijateljima, te raznolikost prekrasnih papučkih staza.«

Ivan Jakovina

191. SAVJETOVANJE ZPP-a

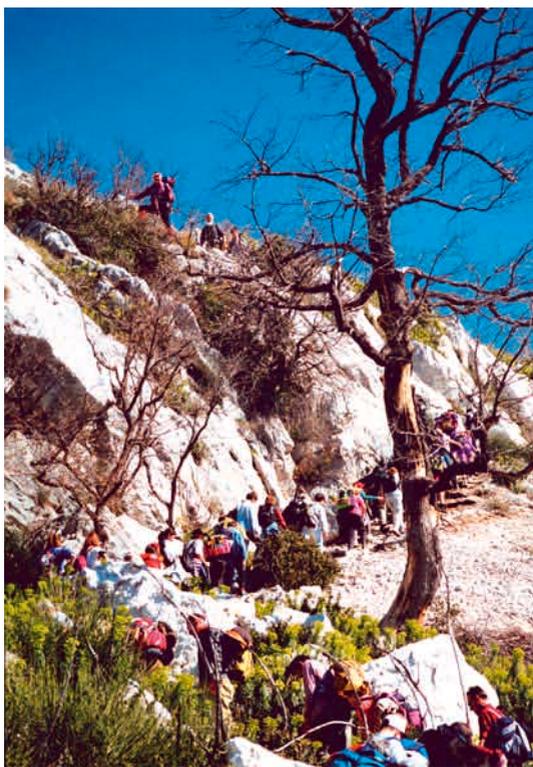
U nedjelju, 6. ožujka 2005. u Zaboku je održano 191. savjetovanje Međudruštvenog savjeta ZPP-a. Priredilo ga je PD »Zagorske steze« iz Zaboka, a od 29 planinarskih društava nazočni su bili delegati 19 društava, koji su utvrdili da su planirane zajedničke akcije u protekla tri mjeseca uspješno organizirane. Zaključeno je da društva uključena u rad ZPP-a, što aktivnije trebaju sudjelovati na predstojećim akcijama, a posebno na završnoj proslavi 130. obljetnice planinarstva u Samoborskom gorju 15. svibnja i na Sletu planinara ZPP-a 22. svibnja na Belecgradu. Predstavnici HPS-a, dopredsjednik Vlado Novak i glavni tajnik Darko Berljak, nazočnima su detaljno objasnili što je sve dosad

učinjeno i kakav je sada status planinarskih kuća u Hrvatskoj, naglasivši da su društva dužna poštivati zakone i uskladiti rad domova sa zakonskim propisima.

Na savjetovanju je najboljim društvom za 2004. godinu proglašeno HPD »Lipa« iz Seseveta, kojemu će biti uručen Prijelazni pehar ZPP-a. Spomenimo da je na savjetovanju usvojeno izvješće o radu Međudruštvenog savjeta u protekloj godini i završni račun za 2004. godinu. PD »Grebengrad« iz Novog Marofa primljeno je u Međudruštveni savjet ZPP-a.

Cvijetko Šoštarčić

Pohod »Kolijevkom hrvatske državnosti«

foto: Josip Pejša

13. POHOD »KOLIJEVKOM HRVATSKE DRŽAVNOSTI«

Tradicionalni, trinaesti po redu obilazak Planinarskog puta »Kolijevkom hrvatske državnosti« organiziralo je 5. i 6. ožujka ove godine HPD »Ante Bedalov« iz Kaštel Kambelovca. Više od stotinu planinara iz Kaštela, Splita, Trogira, Omiša, Šibenika, Zagreba i Rijeke obišlo je tom prigodom kontrolne točke Puta, zapravo brojne starohrvatske crkvice razasute po Kozjaku i njegovu podnožju. Ugodno dvodnevno druženje svima

će, sasvim sigurno, ostati u dragoj uspomeni kao i saznanja o hrvatskoj povijesnoj vrijednosti ovoga kraja.

Idejni začetnik planinarske obilaznice »Kolijevkom hrvatske državnosti« i predsjednik društva domaćina, Josip Pejša, na svakoj je kontrolnoj točki održao korisna predavanja. Obilazak je završio prigodnom svečanošću pred planinarskom kućom »Pod Koludrom«, koja je bila posvećena 25. obljetnici HPD-a »Ante Bedalov«. Podijeljeno je dvadeset spomen-značaka sudionicima koji su obišli svih devetnaest kontrolnih točaka, a upriličen je i zajednički svečani ručak.

Ljepotu i vrijednost Kolijevke planinari su odavno prepoznali, pa je organizirani obilazak svake godine masovniji i popularniji.

Ante Juras

80 GODINA »STRILEŽA« U CRIKVENICI

PD »Strilež« iz Crikvenice tiskalo je u siječnju 2005. u povodu 80-godišnjice organiziranog planinarstva u tom gradu i u povodu 20 godina rada PD »Strilež« lijepu spomen-slikovnicu od 24 stranice formata 21x30 cm. Tiskana je u boji, na papiru za umjetni tisak, a osim obilja slika i dokumenata, sadrži i kratke prigodne tekstove. Povijesni prilozi su plod istraživačkog rada i prikupljene dokumentacije, a prikazuju sva tri društva koja su bila osnovana od 1924. do danas: »Drenin«, »Lukovo« i »Strilež«. Predgovor je napisao Damir Margan.

prof. dr. Željko Poljak

Predstavljanje spomenice PD »Strilež«

USKRŠNJE DRUŽENJE U PLANINARSKOJ KUĆI »ĆIĆO«

Na uskršni ponedjeljak, 28. ožujka ove godine, HPD »Kamenar« iz Šibenika organiziralo je tradicionalno planinarsko druženje u svojoj planinarskoj kući »Ćiće«, pod Orlovačom na Trtru. Okupilo se sedamdesetoro planinara iz planinarskih društava »Malačka« iz Donjih Kaštela i »Ante Bedalov« iz Kaštel Kambelovca, te domaćini.

Program druženja obuhvatio je posjet atraktivnom Sokolarskom centru u obližnjoj Dubravi, zajednički uspon na Orlovaču (496 m) te nastavak druženja uz zajednički objed u planinarskoj kući »Ćiće«. U poslijepodnevnom satima sudionici su posjetili Šibenik i pogledali dvije izložbe postavljene u znaku »Kamenarove« 20. obljetnice: izložbu izvršnih fotografija Kambelovčanina Josipa Pejše i izložbu slika članice Društva Nade Šprem Antunac.

Ovo druženje te ostali oblici suradnje između ovih triju prijateljskih planinarskih društava uspješno se njeguju i razvijaju.

Ante Juras

SURADNJA HRVATSKIH I CRNOGORSKIH PLANINARA

U srijedu, 30. ožujka održan je u HPD »Zagreb-Matica« susret stotinjak članova s crnogorskim planinarima, čime će se bez sumnje unaprijediti međudržavna planinarska suradnja. Povod za taj susret bilo je predstavljanje vodiča za planinare »Planine Crne Gore« (knjigu smo prikazali u HP 2/2005 na str. 74). Sastanku su prisustvovali predstavnici saveza udruženja Crnogoraca u Hrvatskoj, ing. Draško Radusinović, književnik Blažo Kilibarda, ministar-savjetnik Nikola Bukilica iz Kotora, koautor vodiča ing. Ratko Popović i drugi, pa je susret prerastao u malu međunarodnu manifestaciju. Na susretu je koautor Popović predstavio knjigu uz projekciju izabranih dijapozitiva, a Željko Poljak je održao kratko predavanje o tradicionalnim vezama hrvatskih i crnogorskih planinara. Zanimljivo je ovdje istaknuti da je prvi od trojice koautora vodiča Zagrepčanin koji živi u Kolašinu, gdje je osnovao botanički vrt s planinskim biljem Crne Gore, a drugi koautor je potpisnik pisma PD »Komovi« iz Podgorice od 7. ožujka 2001. u kojem se nudi obnova druženja s hrvatskim planinarima. U tom se pismu izriječkom traži »oprostaj za zla koja smo naničeli vašoj zemlji i ljudima preko naših zaludenih zemljaka« i obećava se da će hrvatski planinari »naići na onu istu ljubav i prijateljstvo kojima smo vas ranije susretali.« Na kraju sastanka razmijenjeni su darovi i

dogovoreno je da će već idućeg ljeta autobus s hrvatskim planinarima krenuti u pohod crnogorskim planinama.

prof. dr. Željko Poljak

SRUŠEN IZVIĐAČKI DOM NA SLJEMENU

Nekoć popularni Dom izviđača (1001 m), smješten na hrptu Medvednice jedan kilometar istočno od najvišega vrha, srušen je koncem ožujka zbog dotrajalosti. Vlasnik tog doma, tvrtka »Sljeme – Medvednica«, namjerava na njegovu mjestu sagraditi hotel s četiri zvjezdice, koji bi trebao imati 12 luksuznih apartmana i restoran za 30 osoba, dakle, objekt koji s planinarskog gledišta neće biti koristan. Nalazit će se otprilike na pola puta između hotela na Hunjki i Tomislavova doma, oba planinarima također nezanimljiva i zbog toga gotovo uvijek poluprazna. Pretpostavlja se da će uspješno poslovati za vrijeme skijaške sezone, dakle oko dva mjeseca godišnje. Nakon izgradnje Sljemenske žičare šezdesetih godina prošloga stoljeća, stotinjak kreveta u Tomislavovom domu postalo je suvišno, s godišnjom iskorištenošću od oko 10%, jer žičara omogućava izletnicima lak i brz povratak kućama. Jednodnevnim izletnicima, a takvih je blizu sto posto, potrebni su samo restoranski kapaciteti, kao što pokazuje iskustvo sa samoposlužnim restoranom u planinarskom domu na Puntijarki.

prof. dr. Željko Poljak

SPREMA SE OBNOVA KUĆE NA LUBENOVCU

Prošle jeseni, planinarsku kuću »Lubenovac« na sjevernom Velebitu za samo petnaestak minuta progutala je vatra i od nje je ostalo samo zgarište. Ta je kuća,

Planinarska kuća »Veliki Lubenovac« bit će obnovom vraćena u prijašnje stanje
foto: Branimir Vidović

zahvaljujući svojem položaju, bila idealno ishodište za uspone na Veliki Kozjak te u Hajdučke i Rožanske kukove, te će je, zbog velikog značenja za planinarenje po sjevernom i srednjem Velebitu, HPD »Stanko Kempny« i HPS obnoviti. Kuća će biti obnovljena onakva kakva je bila.

Kao nositelj obnove i upravljač kuće, HPD »Stanko Kempny« poziva sva planinarska društva i planinare da uplate novčanu pripomoć za obnovu na žiro-račun tog društva: 2390001-1100282121. Ujedno, HPD »Stanko Kempny« moli uplatitelje da se jave radi evidentiranja donacija. Kontakt-osoba je Biserka Horvat-Nikišić, tel. 091/58-37-495; 01/37-90-041 i 01/37-89-820, a e-mail adresa: sven.pavlakovic@siemens.com.

ISPRAVCI I DOPUNE »ZLATNE KNJIGE HRVATSKOG PLANINARSTVA«

Budući da se u našem jubilarnom izdanju potkralo nekoliko faktografskih pogrešaka i da je nakon dana izlaženja bilo spomena vrijednih događaja, bit će tiskan prilog s dopunama i ispravcima. Prilog će biti uložen u preostale primjerke knjige, a moći će ga besplatno dobiti i svi dosadašnji kupci. Molimo sve čitatelje koji su u knjizi primijetili nedostatke da nam do konca mjeseca svibnja dostave svoja zapažanja i prijedloge na adresu Saveza, Kozarčeva 22, ili autoru knjige (e-mail: zeljko.poljak@zg.t-com.hr).

prof. dr. Željko Poljak

DOĐITE NA SLET ZPP-a

Ovogodišnji Slet planinara Zagorja, ujedno i Dan HPD »Belecgrad« održat će se u nedjelju 22. svibnja 2005. kod Planinarske kuće »Belecgrad« na Ivanščici. Okupljanje planinara iz Hrvatskog zagorja, ali i iz svih krajeva Hrvatske, bit će u 9 sati ispred crkve Marije Snježne u Belcu. Svi okupljeni planinari i ljubitelji prirodi krenut će prema Belecgradu eko-stazom »Belice«

(1 sat hoda). U 10 će sati biti svečano otvorenje sleta uz prigodni kulturno-umjetnički program. Do 11 sati primat će se prijave za planinarske igre koje će trajati od 11 do 13 sati, nakon čega će biti proglašenje pobjednika. Nakon toga, slijedi ugodno druženje. Susret će uljepšati živa glazba. Domaćini iz HPD »Belecgrad« mole da se veće skupine najave na tel. 098/16-09-056 ili 091/79-41-399.

DOĐITE NA ČETVRTI POHOD PO GPP-u

Četvrti pohod po Goranskom planinarskom putu održat će se ove godine 12. lipnja. HPD »Zagreb-Matica« poziva planinare da se pridruže u što većem broju. I ove će se godine obići dvije kontrolne točke GPP-a i to Skradski vrh (KT 7) i Vražji prolaz (KT 8). Od Gornje Dobre do Skradskog vrha hoda se dva sata, jedan sat treba za spuštanje u Skrad, a zatim još sat vremena za prolazak Vražjim prolazom. Tu se posjećuje špiljica Muževa hiža i prolazi atraktivnim kanjonom potoka Jasle do izletišta Zeleni vir, gdje će se planinarima dijeliti čaj, a moći će se kupiti hrana i piće. Od izletišta se kanjonom potoka Iševnice do autobusa u Donjem Lošču hoda još jedan sat.

Početak pohoda je u 9 sati u Gornjoj Dobri na staroj riječkoj cesti. HPD »Zagreb-Matica« organizira autobusni prijevoz na pohod, za koje se zainteresirani mogu prijaviti u prostorijama društva u Petrićevoj 4 svaki radni dan od 18 do 20:30 sati. Obavijesti o pohodu mogu se dobiti u Društvu na tel. 01/48-10-833 i kod organizatorice pohoda, Jasne Kosović, tel. 01/46-49-584.

Jasna Kosović

U Vražjem prolazu

15. 5.	TRAGOM PRVOG IZLETA HPD-a <i>DAN HRV. PLANINARA, Rude - V. dol - Oštrc - Plešivica</i>	Hrvatski planinarski savez, HPD »Japetić« HPS, 01/48-24-142, 01/48-23-624, hps@inet.hr Vladimir Novak, 01/33-61-736, 091/54-66-252
21. - 22. 5.	25. pokal Zagreba <i>orijentacijsko natjecanje, šuma Marča kraj Ivanić Grada</i>	POK »Maksimir«, Zagreb Dario Štambuk, 091/54-14-541 dario.stambuk@zg.htnet.hr
21. - 22. 5.	4. pohod degeniji <i>Srednji Velebit</i>	PD »Degenija«, Zagreb Zorislav Ballon, 01/34-52-023, 091/89-65-822
21. - 22. 5.	Lijepa li si... (upoznavanje Brača) <i>Otok Brač: Pustinja Blaca - Vidova gora</i>	HPD »Sveti Patrik«, Samobor Vlado Kenda, 091/30-12-777, 098/617-597
21. - 22. 5.	Dani dalmatinskih planinara <i>Mosor, pl. dom »Umberto Girometta«</i>	HPD »Mosor«, Split Goran Gabrić, 091/21-23-015 HPD »Mosor«, 021/394-365, info@hpd-mosor.hr
22. 5.	16. pohod »Pješačenjem do zdravlja« <i>pl. kuća »Kurin«</i>	HPD »Strilež«, Crikvenica Stanko Jurdana, 051/781-862 Josip Pravdica, 051/785-358
22. 5.	Ljetni susret pri Belecgradu <i>Ivanščica, pl. kuća »Belecgrad«</i>	HPD »Belecgrad«, Belec Verica Havoic, 049/460-135, 098/16-09-065
26. 5.	Otvorenje pl. kuće »Vošac« (1425 m) <i>Biokovo</i>	SAK »Ekstrem«, Makarska Željko Bockovac, 091/52-76-441, www.ekstrem.hr Dragan Delić, 021/679-815
28. - 29. 5.	Svibanjski uspon na Biokovo <i>Biokovo</i>	HPD »Biokovo«, Makarska Drago Erceg, 098/225-852, biokovo-ak@st.htnet.hr
11. 6.	Proletni pohod na Žumberak <i>Sošice - Rajakovići - Sekulići ili Sošice - Sv. Gera - Sekulići</i> <i>Alternativna trasa: Sošice-Rajatovići-Sekulići</i>	PŠK »Trešnjevka-Monter«, Zagreb Kljajc Josipa, 01/33-13-030, 091/48-12-143 Farkaš Lierka, 01/65-22-984, 098/19-43-001
12. 6.	Pohod po Goranskom pl. putu <i>Šimatovo - Levešni vrh - Špičasti vrh</i>	HPD »Zagreb-Matica«, Zagreb
19. 6.	Memorijal Boris Bogević <i>Veli Brgud - Zvoneča - Lome - Jelenjak - V. Brgud</i>	PD HPT »Učeka«, Rijeka Ilija Blatančić, 051/254-912, 098/305-831
19. 6.	Dan HPD »Lipa«, Sesvete <i>Medvednica, pl. dom »Lipa«</i>	HPD »Lipa«, Sesvete Branko Podolar, 01/20-01-624
25. 6.	Petrovo na Petrovom vrhu <i>pl. dom »Petrov vrh«, Zapadni Papuk</i>	PD »Petrov vrh«, Daruvar Slvako Sohr, 098/17-00-866 Milivoj Gorinšek, 043/78-00-012
26. 6.	Ivanje na Ivanščici <i>Ivanščica, pl. dom »Josip Pasarić«</i>	HPD »Ivančica«, Ivanec Borislav Kušen, 042/782-135

Zagreb, 01 37 00 434

Grahorova 4

Split, 021 343 423

Varoški prilaz 4

Paklenica, 023 369 889

kod benzinske

Novi katalog potražite u
svim Iglu šport trgovinama

www.iglusport.hr

GARMONT

challenge the elements